

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 5 Maj

1957 Pris 75 öre

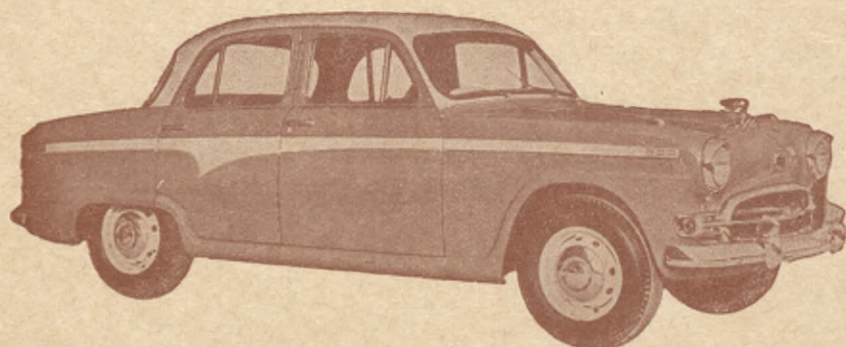

Status

11 st.

AUSTIN BILAR

(vinstskatt betalas av lotteriet)

2.000 värdefulla vinster

Televisionsapparat

Radiogrammofon

Hushållsassistent

Matsilver

Stilmöbel

Moped-scooter

etc. etc.

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUNDS RIKSLOTTERI 1957

Till DLR:s Rikslotteri, Box 4149, Stockholm 4.

Härmed rekv. st. lotter à 2 kr samt dragningslista à 25 öre att sändas mot postförskott + porto.

Namn:

Bostadsadr.:

Postadress:

Var god texta!
Sänd ej pengar med denna rekv.

Sammanlagd vinstsumma: 150.000:-

BILDA FAMILJEKEDJA!

Vid rekvisition av minst
10 lotter — dragningslista
gratis och 10 % rabatt
20 lotter — portofritt

LOTTPRIS 2 KRONOR

REKVIRERA NU!

Minst en lott till
varje familjemedlem
ökar familjens vinstchans!

Kontrollmärke
lagligen skyddat

20:e årg.

Nr 5 - maj 1957

Ansv. utg.: EINAR HILLER

Redaktör: AKE ROOS

Ägare:

De Lungsjukas Riksförbund

REDAKTION:

Kocksgatan 15, Stockholm 4

Telefon 41 39 99 och 44 40 40

Postgironr 95 00 11

Prenumerationspris:
Helår 8 kr, halvår 4:50 kr

Annonspriser:
1/2 sid. 400:—, 1/3 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—

Småannonser:
58 mm spaltbredd 65 öre mm.
90 mm spaltbredd 90 öre mm.

UR INNEHÅLLET:

VATTUSKRÄCK	4
MÄN SJUKARE ÄN KVINNOR (pressklipp)	5
HÄLSOPROBLEM I ARBETET ..	6
NY HJÄRT-LUNG-KLINIK	8
MILJONER TYSKAR TBC-SJUKA	10
NARKOTIKAMISSBRUKET	12
ÅLDERDOMSHEM MED TV ..	14
(bilduppslag)	
KVÄLL PÅ JORDEN	18
(novell av N.-E. Björsson)	
TEGELTAKET	20
(novell av W. Walfridsson)	
KORSORD	24
SCHACK	25

Sjukassorna ett hot mot läkarkårens tystnadsplikt

Frågan om läkarnas tystnadsplikt är aktuell. Från läkarhåll har man — som Status tidigare meddelat — framhållit att patienternas berättigade krav på sekretesskydd råkat i fara. Vad är det då, som har hänt? Jo, sjukkasereformen har medfört att de allmänna sjukassorna ofta fordrar patienternas diagnoser på sjukintygen till kassorna, utan att patienterna samtyckt till det. Detta är både beklämmande och unikt. Det överensstämmer inte med de internationella och sekelgamla reglerna om läkarnas absoluta tystnadsplikt gentemot patienterna.

På sjukkassehåll hävdar man, att kassorna måste ha rätt till denna kontroll i fråga om sjukskrivningarna, och man försvarar sig med att även sjukkassetjänstemännen är underkastade tystnadsplikt.

Detta är emellertid inget hållbart försvar. Om en sjuk människa blir nödsakad att anförtro sig åt en enda tystnadsbunden person — sin läkare — så är därmed inte sagt, att hon är beredd att dela sina personliga hemligheter med kanske ett dussin tystnadsbundna tjänstemän. Det är skillnad på att blotta sina krämpor för en läkare och att göra det för ett antal kontorsbiträden på en sjukkasseexpedition.

I små kommuner, där alla känner alla, kan det bli mycket obehagligt för den sjuke, om arten av hans sjukdom blir känd av sjukkassan. Man behöver bara tänka på sådana åkommor som veneriska sjukdomar, följer av illegal abort, psykiska rubbningar och i vissa fall också tuberkulos. En diagnos på ett sjukkasseintyg kan många sjukkassefunktionärer ta del av. Är det i en liten stad, ett litet sjukkasseområde, finns det säkert också någon bland

sjukkaspersonalen, som känner den sjuke eller åtminstone har en vän eller släkting, som är bekant med honom. Reflektionerna ger sig själva.

Men saken kan vara värre än så. Får en icke-läkare reda på sjukdomens art, kan det i vissa fall orsaka ekonomiska följder för den sjuke. Man kan tänka sig att t. ex. en företagsledare börjar få dåligt hjärta. Sipprar det ut och når vissa öron, kan det ominstegöra den sjukes fortsatta karriär. Många liknande exempel skulle kunna anföras.

Påståendet att sjukkaspersonalen också är bunden av tystnadsplikt är för övrigt osant till viss del. Talar en kvinna i förtroende om för sin läkare, att hon gjort illegal abort — för att nu ta ett tillspetsat exempel — har läkaren inte *skyldighet* att vittna därom i en eventuell aborträttegång mot kvinnan. Nej, han har inte ens rätt att göra det, såvida inte patienten givit sitt tillstånd. Men har läkaren genom ett intyg låtit en sjukkassetjänsteman förstå, att kvinnan gjort abort — ja, då kan åklagaren kalla in denne som vittne. Sjukkassetjänstemännens tystnadsplikt sträcker sig ej så långt, att de inte får yppa andras hemligheter inför domstol. Detta i motsats till läkarna, som utan patientens medgivande kan tvingas att vittna, endast om åtalet i fråga avser ett så grovt brott, att straffet inte kan bli lägre än två års straffarbete.

De här skisserade farorna för sekretesskyddet undanröjs dock som väl är ofta i praktiken. I ömtåliga fall kringgår läkarna bestämmelserna genom att skriva intetsä-

MEDICINSKT INSTITUT FÖR NORDISKA LAPPMARKEN

gande diagnoser på intygen, vilket i de flesta fall godtas av sjukkasorna. Men det har också hänt, att sjukkasorna inte nöjt sig med mindre än konkreta sjukdomsangelvningar som villkor för att betala ut sjukpenning. Hur som helst är det felaktigt, att läkarna, för att kunna slå vakt om tystnadsplikten och skydda sina patienter, skall behöva leta efter kryphål i bestämmelserna.

Läkarnas tystnadsplikt är helt enkelt i fara, och det är ett oroande faktum, ett skrämmande faktum. Enligt vad vi erfarit ser Läkarförbundet också mycket allvarligt på situationen. Dess talesmän tycks emellertid inte vinna tillräckligt gehör hos vederbörande myndigheter. Allmänheten borde dock stödja dem, tycker man. Tystnadsplikten är ju i första hand en tillgång för patienterna, och nästan varje människa blir någon gång tvungen att som patient anförtro sig åt en läkare.

Den största faran i det rådande förhållandet är att patienternas förtroende för läkarna kan rubbas. De sjuka börjar kanske tvivla på sekretesskyddet, vilket lätt får till följd, att de inte längre vågar vara helt ärliga och öppna inför sin läkare. Det kan i sin tur ge läkaren en falsk sjukdomsbild och i ytterlighetsfall medföra felaktig diagnos och ineffektiv behandling.

Tystnadsplikten är en nära nog uråldrig grundsten i den internationella läkaretiken. Att nagga den i kanten tyder på en farlig tendens.

ÅKE ROOS

Schacklösning

Lösning till S. V. Krishnans schackproblem: 1. Th8! De många avdragschackarna till trots kan vit inte uträtta något genom så brutala inledningsdrag. I stället avgör detta lilla "stilla drag", som sätter svart i dragtvång.

På 1. —, Kf8 eller 1. —, Kd8 följer nu 2. Lc5 resp. 2. Lh4 matt, ty den svarta springaren är fångad. Flyttar svart sin springare, så avgör 2. Te8 matt.

I en motion i första kammaren har en högerman önskat att kmt måtte få i uppdrag att i samråd med regeringarna i Finland, Norge och eventuellt Island utreda frågan om ett gemensamt medicinskt institut för de nordligaste delarna av de berörda länderna.

Frågan har tidigare aktualiserats i Nordiska rådet av Finlands regering. Det har påpekats, att det inom de nordligaste delarna av de nordiska länderna finns många säregna problem inom medicinalvården, som pockar på sin lösning. Att lösa problemen i varje land för sig skulle medföra onödigt stora kostnader.

Universitetskanslern finner, säger motionen, tanken "tilltalande". Enligt honom bör utbildningen vid det föreslagna institutet inte avse de "grundläggande medicinska studier" utan viss specialutbildning på ett mera framskridet stadium av stu-

dierna eller snarast efter avlagd med. lic.-examen. Om de svenska statsmakterna skulle besluta att upprätta en medicinsk högskola i Umeå torde det ifrågasatta medicinska institutet anknytas till denna högskola."

Förslaget är väl motiverat. Det finns all anledning att utreda möjligheterna för ett nordiskt samarbete i detta avseende. Läkardriften är stor i de nordligare trakterna, och glesbebyggelsen och de klimatologiska förhållandena m. m. skapar speciella problem och forskningsuppgifter, som kanske inte alltid beaktas tillräckligt vid den sedvanliga läkarutbildningen. Av Sveriges landsdelar är övre Norrland sämst lottat, när det gäller lämpliga sjukvårdsmöjligheter. Och en speciell "lappmarksutbildning" skulle givetvis medföra bättre tillgång på "lappmarksdoktorer".

A. R.

Vattuskräck förekommer ännu i ett flertal länder

Inom samma fyra väggar, där Pasteur för 70 år sedan i Paris gjorde sin stora upptäckt om vaccin mot rabies, avslutades ganska nyligen en internationell konferens, anordnad av Världshälsovårdsorganisationen WHO, som åter har kastat nytt ljus över denna fruktade sjukdom. Det finns alltså många länder, där rabiesfall förekommer med regelbundna mellanrum. I Norden är sjukdomen ytterligt sällsynt — det är faktiskt endast i gränstrakterna i östra Finland och vid Danmarks sydgräns som enstaka fall har förekommit på senare år.

Konferensen gav sin tillslutning till en tidigare teori, som går ut på att t. o. m. de allra svåraste fallen av rabies kan botas med hjälp av en kombinerad vaccin-serum-behandling. Teorin visade sig hållbar för ett år sedan, då ett stort antal människor i en by i Iran blev bitna av en rabiessmittad varg. Offren blev ögonblickligen transporterade till det centralinstitut för rabiesforskning, som arbetar i landet under ledning av Världshälsovårdsorganisationen WHO. Trots att flera av dem

hade allvarliga bett på hals och i ansiktet blev alla räddade.

Sedan 1950 har ett antal länder, där rabies fortfarande utgör en fara för befolkningen, samarbetat under WHO:s ledning. Centrala institut i Iran, Indien, Israel, Spanien, Frankrike och USA samlar och systematiserar material och samordnar forskningsarbetet. Konferensen i Paris var ett led i detta internationella samarbete.

● MÄNNEN SJUKARE... (Forts. fr. sid. 5)

medan sjukdomen hos oss förekommer hos en på tusen.

Framför allt träder bristen på sanatorieplatser i dagen, något som man söker avhjälpa bl. a. genom att en 5-årsplan lags upp för uppförande av 200 nya tbc-sjukhus. Platsbristen har gjort, att fallen i stor utsträckning måste behandlas i hemmen.

Alla nyupptäckta fall kan dock ej tas om hand utan man får nöja sig med att sätta in behandlingsaktioner i de trakter, där undersökningarna visar största antalet tbc-sjuka."

Männen sjukare än kvinnorna

I en artikel i *Svenska Läkartidningen* om sjuklighetsfrekvens lämnar dr C. G. Sundell och sjukassekontrollör Evald Johansson, Grängesberg, bl. a. följande uppgifter:

"Sjukassorna utbetalade för landet i dess helhet år 1955 625,9 miljoner kronor i sjukhjälp för den obligatoriska försäkringen fördelade på följande sätt: (Utgifter för frivillig försäkring och utgifter enl. §122 i sjukförsäkringslagen ha utelämnats).

Sjuk- och hempenning samt barn tillägg	379,7 milj. kr
Läkar- och tandläkarvård Resor till och från läkare och tandläkare	105,5 "
Vård på sjukhus och förlossningsanstalt	9,9 "
Resor till och från sjukhus och förlossningsanstalt	41,8 "
Sjuktymnastik och konvalescentvård	10,5 "
Moderskapspenning och barn tillägg	6,1 "
Läkemedel	43,2 "
Förvaltningskostnad	29,2 "
	48,2 "

Summa 674,1 milj. kr

eller i runt tal 90 kr per invånare i landet."

*

Beträffande Grangärde-Säfsnäs lokalsjukasseområde meddelas:

"Det genomsnittliga antalet sjukdagar per år och person uppgår för samtliga kvinnor till 8,8 (mot männens 12,4). Anställda vid industrier ger siffran 14,2, hushållsarbete och hemmafruar 8,1, kontorsanställda 12. Sveriges officiella statistik visar 11,4 för 1952.

Samma förhållande ger sig således till känna beträffande kvinnorna som för männen. De industrianställda uppvisar över 50 % större sjuklighet jämfört med genomsnittet och jämfört med hemarbetande kvinnor."

Barntuberkulosen

"En minskning av dödligheten i barn-tuberkulos med 90 % efter tillkomsten av kemoterapi rapporterades av J. Lorber (University of Sheffield)", meddelar *Spectrum International*.

"Detta slående resultat står i bjärt kontrast till motsvarande minskning av mortaliteten hos vuxna, vilken endast utgör en tredjedel. Före 1952 inträffade omkring 10 procent av alla dödsfall i tbc hos barn under 15 år; sedan dess har dödligheten minskats till endast 1,9 pro-

cent. Enligt forskarna kunde den minskade förekomsten av dödsfall i tbc i Sheffield tillskrivas en individualiserad efterkontroll av de enskilda fallen snarare än den skärmbildskampanj mot sjukdomen, som genomförts av tuberkulospersonalen. Omedelbar undersökning och eventuell 'follow-up' av de nyanmälda fallens barn samt provtagning på alla, som kommit i kontakt med fallen, är av största vikt. BCG-vaccinering erbjuds alla kontaktfall och göres så tidigt som möjligt efter födelsen på alla barn, som bor i samma hus, som kontaktpersonen, eller som får besök av personer, som man känner till att de har tbc."

Präst på sjukhusrund

"Om en patient på ett sjukhus vill få en själasörjare tillkallad, bör det vara en önskan, som skall uppfyllas", skriver *Morgon-Tidningen* i en ledarnotis. "Men patienter, som vill vara ifred för försök till påverkningar i religiöst avseende medan de ligger sjuka, bör självklart ha samma rätt att få sin önskan respekterad. Från ett norrlandslasarett kommer meddelandet att en prästman fått förenat sig med läkargruppen vid storronderna i sjuksalarna, vilket åtminstone i ett fall väckt förargelse — inte minst därför att den kvinnliga patienten ifråga var avklädd när gruppen kom.

Det är inte bara en fråga om religionsfrihet utan om hänsyn och vett i allmänhet. Förr i världen döpte man folk med svärdet i hand. Är det egentligen så mycket finkänsligare att försöka frälsa folk, som behöver all sin motståndskraft för att klara en brusten blindtarm?"

Större sjukpeng efter 90 dagar

Svenska Läkartidningen redogör för Läkarförbundets remissvar på riksförsäkringsanstaltens utredning angående sjukpenningens storlek efter 90 dagars sjukskrivning:

"Sedan Sveriges läkarförbund beretts tillfälle avgiva yttrande över av riksförsäkringsanstalten företagen utredning angående kostnaderna, därest tilläggsjukpenning enligt 22 § lagen om allmän sjukförsäkring får utgå med oreducerat belopp under hela sjukhjälpstiden m. m.,

får läkarförbundet härmed anför följande.

Den nuvarande bestämmelsen i 22 § i sjukförsäkringslagen om nedsättning av tilläggsjukpenningens sättnings efter 90 dagars sjuktid är enligt läkarförbundets mening föga tillfredsställande, då den kännbart drabbar dem som mer än de korttidssjuka är i behov av ett verksamt ekonomiskt stöd. Övervägande ekonomiska hänsyn anfördes emellertid vid lagens tillkomst som skäl för en nedsättning av denna ersättning — man befarade alltför höga sjukpenningkostnader.

Läkarförbundet framhöll i utlåtande över socialförsäkringsutredningens betänkande om sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring, att det ur alla synpunkter vore mera motiverat att ge allvarligt kroniskt sjuka förmånligare villkor än att utbetala en hög kompensation för sjukdomar med endast kort varaktighet. Förbundet vidhåller denna uppfattning och anser detta vara en principiellt betydelsefull och central fråga i hela sjukförsäkringsväsendet." *

Man får hoppas att paragraf 22 i sjukförsäkringslagen ändras snarast möjligt. Som Status vid flera tillfällen påpekat, är det fullkomligt ologiskt att sänka sjukpengen efter 90 dagars sjukdom. Under de första sjukdomsmånaderna har många patienter sparpengar eller liknande att ta till, och de som inte har det kan ofta uppskjuta vissa utgifter. Vid långvarig sjukdom däremot ökar behovet av försäkringskydd.

Enligt nuvarande ordning behandlas de långvarigt sjuka styvmoderligt, trots att de i rimlighetens namn borde vara berättigade till större ekonomiskt stöd än de korttids-sjuka. Red.

200 nya sanatorier i Indien

"Mycket imponerande är den systematiskt upplagda planläggning för tuberkulosvården i Indien, som Världshälsoorganisationen i samarbete med indiska regeringen börjat realisera", berättar dr J. Lundquist i Sv. Nationalföreningen mot Tuberkulos i en intervju i *Svenska Dagbladet*. Mellan 10 och 12 proc. av Indiens befolkning "har aktiv lungtbc,

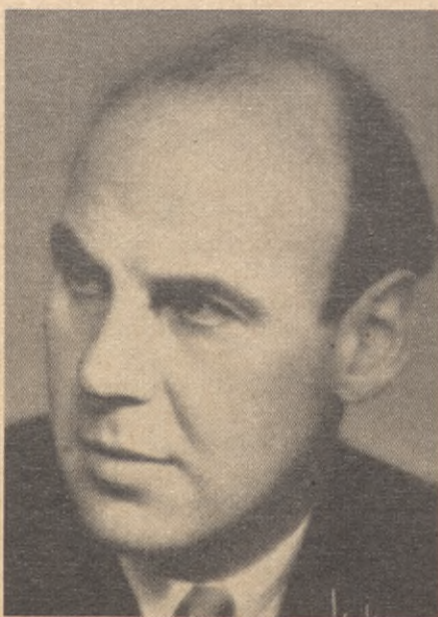
(Forts. sid. 4)

UR PRESSEN

Hälsovårdsproblem i arbetet

Enligt en undersökning inom den lätta maskinindustrin år 1944 — vilken anförs i den nu till svenska översatta *Psykisk hälsovård och relationerna i arbetet*, vars svenska upplaga redigerats av dr Erland Mindus, som själv skrivit tre kapitel — befanns över 25 % av all sjukdomsfrånvaro ha sin orsak i neuroser, och 10 % av alla undersökta arbetare led av neuroser som tidvis gjorde dem arbetsoförmögna under den sexmånadersperiod som undersökningen pågick. Denna undersökning skedde under kriget alltså, men — för att citera direkt — ”fastän dessa siffror inte kan tillämpas utan vidare på fredstidens förhållanden inom industrin blir resultatet ändå hållbart, eftersom endast få faktorer som direkt hörde samman med krigstiden inverkade i detta fall.” Undersökningen omfattade 3.000 arbetare. Man förstår kommentaren. ”De viktigaste resultaten av hans översikt ger slående belägg för vikten av att hänsyn tas till psykologiska faktorer om man vill uppnå industriell effektivitet”. På annat ställe heter det bland annat: ”Frånvaron av en personlig inställning till arbetstagarna medverkar till den höga omsättningen på arbetskraft” och vidare betonas att ”en hög omsättning på arbetskraft är en dom över andan inom företaget”.

Nu till en redogörelse för bokens innehåll och tillkomsthistoria. I England grundades strax efter kriget ett industriellt rehabiliteringsinstitut för neurosfall, Roffey Park Institute, där stora industriella åtgärder vidtagits på det socialmedicinska området. 8.000 personer, även svårt missanpassade, har där behandlats under tio år. Vidare har 3.000 bevistat kurser, vilka behandlat socialmedicinska problem. Detta verk, som översatts till många språk, är resultatet av det arbete som utförts vid institutet. Önskemål har nämligen framförts från deltagare om en redogörelse för vad som

Dr Erland Mindus är industriläkare i Sandviken

skett i samverkan med representanter för olika discipliner — psykiatriska, psykologiska, sociala, industriella, pedagogiska.

Den engelske utgivaren, T. M. Ling, skriver själv flera kapitel — om psykiska och yrkesmässiga följder av sjukdom och olycksfall, om viktigare socialpsykologiska problem inom industrin, om undervisning i psykisk hälsovård och om den forskning som betingas av sådan vård, liksom även om relationerna i industriarbetet. Den svenske redaktören, industripsykiatrikern Mindus, svarar för tre avsnitt: psykisk ohälsa i industrin, psykiatrisk bedömning som hjälpmedel vid rekrytering och urval, och slutligen redogör han för hur långt man hunnit på hithörande områden här i Sverige. Vidare tar ett flertal andra författare upp sådana problem som individen och gruppen, arbetsmiljön, personalchefens och industriläkarens verksamhet och aggressionstendenserna inom industrin med mera annat.

Som synes av detta axplock är ämnet rikt. Bokens syfte är själv-

fallet stegrad produktion, vilket kan behövas i en värld, där människor svälter ihjäl i miljoner eller går under av de mest fruktansvärda sjukdomar, medan de ”välanpassade” och rika västerländska nationerna — om man får tro Erick Fromm i hans ”Det friska samhället” (ännu oöversatt) — föreställer sig himmelriket som ett stort varuhus, där man har obegränsade medel att bara köpa, köpa och köpa. Men det är inte enda syftet. Boken har även ett annat, och minst lika väsentligt: att göra människorna mera välanpassade och tillfredsställda genom en mera avancerad psykisk hälsovård på arbetsplatsen och förbättra relationerna dem emellan. På så sätt kan det ena befordra det andra.

Lytten, handikap och olycksfall är företeelser både inom industri- och annat arbete, som tidigare inte beredde arbetsledningarna några andra svårigheter än att konstatera föreliggande fakta: den ene är lytt, den andre är på annat sätt handikappad, den tredje har råkat ut för något olycksfall — och därmed var saken vanligen ur världen. Så enkelt är det inte numera — och får inte vara. Ett lyte behöver inte nödvändigtvis innebära att produktionsresultatet blir sämre. Det gäller bara — och det är inte bara — att med all möjlig kännedom man kan få om den anställdes mentala och fysiska status få honom placerad på rätt ställe — inte bara med tanke på arbetseffektiviteten utan även med blick för hans personliga trivsel och kanske slumrande möjligheter på områden som förbisets. Ett av hjälpmedlen härtill är yrkestestning. Men det är inget radikalmedel, bara ett hjälpmedel genom vilket man i förening med andra sådana, och om så behövs läkarvård och rådgivning, kan komma fram till en klar *helhetsbild* av personligheten.

Vissa familjeförhållanden kan också behöva penetreras. Lider personen av tungt, varmt, kallt eller för bullersamt arbete eller av skiftgång (magsår)? Är han en fast personlighet eller labil och ängslig men begåvad? Kan något slags ”ledarskap” eller i varje fall mer ansvars-

BOKSPALTEN

fullt arbete verka gynnsamt? Eller gäller motsatsen? Blir han "tyrann" eller pedant som "ledare"? Eller kommer han att digna under ansvaret, även om det är ringa? Tempoarbete kan vara själsdödande för många. Andra kan må bäst av det: då utför de sina få grepp och kan "tänka mera fritt på privata angelägenheter".

Och olycksfallen — vad beror de på? Är de alltid "olycksfall"? Sannolikt inte, om man inte föreställer sig dem som en följd av ett "ont öde". Ett olycksfall, särskilt lindrigare, kan vara en mer eller mindre omedveten flykt från en ohälsbar situation — även om man inte med berätt mod hugger av ett finger eller låter dra ut alla tänderna — som förr kunde ske för att slippa värnplikten.

Det finns "olycksfåglar", som ofta råkar ut för olycksfall. De har blivit föremål för psykiatrisk uppmärksamhet. Själv känner art. förf. många som upprepade gånger råkat ut för ofta sällsamma "olycksfall", där andra i långt farligare situationer klarat sig. Varför? Kan vi komma så långt att vi beträffande "olycksfågeln" åtminstone frågar oss på allvar: beror det på dem själva, på arbetet, på ledningen eller på andra omständigheter, som inte har med relationerna i arbetet — ett exempel drar Mindus fram — vad

beror det på? Söker den av alkohol beroende komma ifrån spänningar inom honom själv eller i relation till arbetet, som blivit honom övermäktiga men för tillfället kunnat lösas med det "lättast spännings-sänkande medlet"? (Mindus.)

Bör en lat flicka tas bort från en avdelning, där alla de andra kamraterna jobbar utmärkt och andan är god? En undrande blick från en besökare resulterade omedelbart i följande replik från förestånderskan: "Tog jag bort den flickan, skulle de andra arbeta sämre". Den föreståndarinnan var säkert en god både psykolog och arbetsledare. Mer än vi tror finns det på arbetsplatserna personer, som inte är över hövan effektiva men som dock kan bidra till högre effektivitet genom att helt enkelt vara.

Vi går vidare. Högste chefen ger till följd av personliga besvärigheter i hemmet sin närmaste underordnade en psykisk spark. Den fortplantar sig genom hela firman ända ned till yngste kontoristen, vilken stackare inte har någon att urladda sig på — såvida han inte kan drämma till katten i korridoren. Vad skall göras med chefen? I en tidigare skrift om industripsykiatri, som jag läst, får en dylik chef ultimatum: antingen — eller. Jag vill minnas att han blev förtidspensionerad.

Så här skulle man kunna hålla på i det oändliga — inte bara med hjälp

Tolstoj den mest läste författaren

Att döma av antalet länder som har utgivit nya översättningar av böcker under 1955 är Tolstoj världens mest läste författare. 23 länder översatte hans arbeten 1955. Lenin åter är den enskilde författare som har rekordet i antalet översatta verk: 371 boktitlar, av vilka dock 328 har översatts inom Sovjet och 43 i andra länder.

UNESCO utger varje år en förteckning över översättningar. Den senaste har just utkommit och täcker 1955. Uppgifter har inhämtats i 55 länder.

Efter Tolstoj, som har översatts till 23 språk, kommer Shakespeare, H. C. Andersen, Maxim Gorki, Tjechov, Honoré de Balzac och Jack London i nu nämnd ordning. Tar man enskilda böcker eller enskilda författare i särskilda länder är Bibeln den mest översatta boken 1955 i England, Tyskland, Holland och

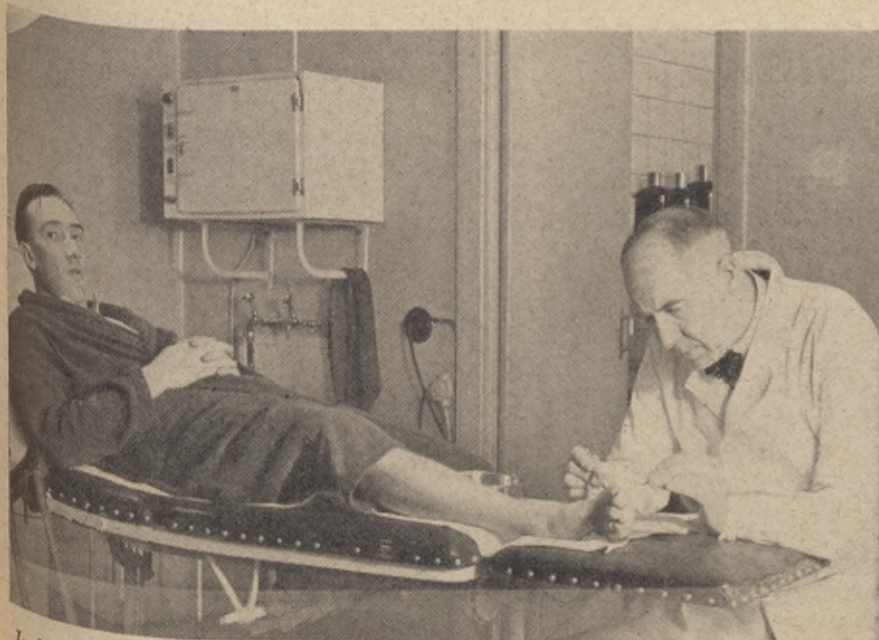
(Forts. sid. 24)

av denna bok utan och i än högre grad tack vare det material man funnit i "det levande livet". Följaktligen har industriläkare, personalchefer (som bör vara psykologiskt inriktade) och industripsykiatriker en stor uppgift att fylla. Deras arbetsfält torde bli alltmer omfattande. Men att just industripsykiatrikerna skulle behöva ta emot "första stöten", dvs. stå för den första konsultationen när det gäller relativt lindriga fall, förefaller inte nödvändigt. Deras arbete bör begränsas till mera kvalificerade uppgifter, framför allt till svåra problemfall, som kan bli livsvariga socialvårdsfall, om inget vettigt ingripande sker.

Målet för en bättre psykisk hälsovård i arbetet kan aldrig begränsas till att bara vara ökad industriaffektivitet. Större personlig tillfredsställelse och färre antal neuroser är minst lika viktigt. För övrigt är det senare en förutsättning för det förra.

Ett avsnitt handlar om aggression i arbetet. Förr var aggressionen mycket mera märkbar än nu, åtminstone inom vissa industrier, framför allt där relationerna i ar-

(Forts. sid. 11)

Industriläkarna och deras mottagningar har en viktig uppgift vid de moderna industrierna

Bostadsbristen har försenat ny ultramodern thoraxklinik

Hjärt-lung-kliniken vid Karolinska sjukhuset utanför Stockholm — landets största och modernaste thoraxklinik — står nu färdigbyggd. Den rymmer både medicinsk och kirurgisk avdelning. Sammanlagt 264 vårdplatser står till förfogande för dels hjärtsjuka, dels lungsjuka med bl. a. tbc och lungcancer. Stockholms stad och län disponerar en bestämmd del av vårdplatserna, men de återstående blir tillgängliga för patienter från hela landet.

Thoraxkliniken skulle egentligen varit invigningsklar redan i januari i år, men tyvärr har den försenats. När Status i slutet av mars gjorde ett besök vid sjukhuset hade verksamheten ännu inte börjat, men man räknade med att kunna öppna bl. a. två vårdavdelningar med tillsammans 58 vårdplatser under senare hälften av april. Någon gång i höst hoppas man sedan kunna hålla den försenade invigningen.

Förseningen beror till stor del på personalbrist — och denna i sin tur på bostadsbrist. Det har varit omöjligt att skaffa bostäder åt alla de 60 sjuksköterskor och 125 biträden, som behövs vid kliniken. Som en tillfällig nödlösning har man inkvarterat en del personal till de två först öppnade avdelningarna i privatrum för patienter. Ritningar till två bostadshus finns dock klara och i höst skall husen börja byggas inom Karolinska sjukhusets område.

Planerna på den här thoraxkliniken dök upp på allvar 1945. År 1952 kom så riksdagsbeslutet, och året efter sattes spadarna i jorden. Allt som allt kostar kliniken ca 15 miljoner kronor.

Crafoord chef för kirurgen

Antagligen kommer den lungkirurgi, som nu utförs vid Sabbatsbergs sjukhus, att helt flyttas över till den nya kliniken. Professor Clarence Crafoord, som nu opererar på Sabbatsberg, har också utsetts till chef för thoraxklinikens kirurgiska avdelning. (Den medicinska avdelningen har ännu inte fått någon chef, men det skall bli en invärtesmedicinare, som tillika är lungspecialist.)

Och vilka sjukdomar kommer att behandlas vid kliniken?

— Det blir en mängd olika hjärt- och lungåkommor, framhåller docenterna Stig Björkman och Carl Axel Adamson, som arbetar med iordningsställandet av kliniken. Bland hjärt- och kärlsjukdomarna kan nämnas medfödda hjärtfel, reumatiskt orsakade klaffel och förkalkningar i kransartärerna. På lungornas område blir det naturligtvis tbc och vidare bl. a. lungcancer och andra tumörsjukdomar i andningsorganen.

Experimentalkirurgisk avdelning

— Det är mycket som ryms inom klinikens väggar, säger doc. Björkman, då han visar oss runt i det hy-

Reportage av ÅKE ROOS

permoderna sjukhusbygget. De kirurgiska och medicinska vårdavdelningarna är redan nämnda. De har förresten plats för 116, respektive 148 patienter. Vidare finns här operationsavdelning, röntgenavdelning och flera laboratorier, kemiska, fysiologiska och bakteriologiska. Lokaler för arbetsterapeuter och sjukgymnaster hör naturligtvis också till.

Centraldispensären för Stockholms län, som nu håller till vid Serafimerlasarettet, skall flyttas till thoraxkliniken. Dessutom bör man nämna den experimentalkirurgiska avdelningen, som är avsedd för forskning och som kommit till tack vare en Rockefeller-donation 1952 på en miljon kronor. Eftersom de kirurgiska experimenten sker på djur,

Trots alla nymodigheter har kliniken ändå utrustats med ligghallar för tbc-patienterna

har man inrett stora djurstallar för bl. a. kaniner och grisar.

Operationssal med "ljusorgel"

Av alla de nämnda avdelningarna är operationsavdelningen kanske den intressantaste. Den rymmer tre operationssalar, var och en med tillhörande förberedelse- och återhämtningsrum, där patienterna får nar-kos och där de får ligga de första timmarna efter operationen.

Det största operationsrummet är ovanligt, ja verkligt unikt. Det är det första i svensk sjukhushistoria som utrustats med en s. k. ljusorgel. Det innebär, att den traditionella operationslampan utökats till en helklase med ljuskällor. Ljusorgeln omfattar 82 lampor, som fyller hela det kupolformade taket, varigenom det övertagit den gamla lampkupans roll. Alla de 82 lamporna ryms förresten inte i kupolen — några av dem har byggts in i skåp i väggarna. Högst uppe i kupoltaket sitter en rörlig strålkastarhuv med sex lampor. Samtliga ljuskällor kan regleras individuellt från ett manöverbord under pågående operation.

Ovanför operationssalen ligger ett rum för medicinstuderande och gästande läkare, som skall följa operationerna. Genom fönster av plexiglas, som sitter mellan lamporna i kupoltaket, kan de se vad som händer på operationsbordet. En mikrofon med högtalare gör det dessutom möjligt för operatören att muntligt kommentera operationen för åskådarna.

Vilka operationer kommer åskådarna då att få se?

— Bl. a. lungresektioner, berättar doc. Björkman, vilket som beaktat innebär, att man plockar bort en hel lunga, en lunglob eller en del av en lob, ett s. k. segment. Resektioner tillgrips vid såväl lungtbc som lungcancer. Revbensoperationer — thorakoplastiker — blir det också ibland. På hjärtkirurgins område kan nämnas operationer av blue babies, av klaffel, aortaförträngningar och förkalkningar i kransarterna. Den sistnämnda operationen hör till det nyaste och svåraste inom hjärtkirurgin.

Rökrum i varje våning

Klinikens vårdavdelningar är både rationellt och trivsamt inredda.

Docenterna Stig Björkman och Carl Axel Adamson i ett av de ljusa och trivsamma dagrummen

På den medicinska avdelningen blir det sex patienter i de större salarna och tre i de mindre, och på kirurgen fyra, respektive två. Vid varje säng finns fasta anslutningar till syrgas och luftsug.

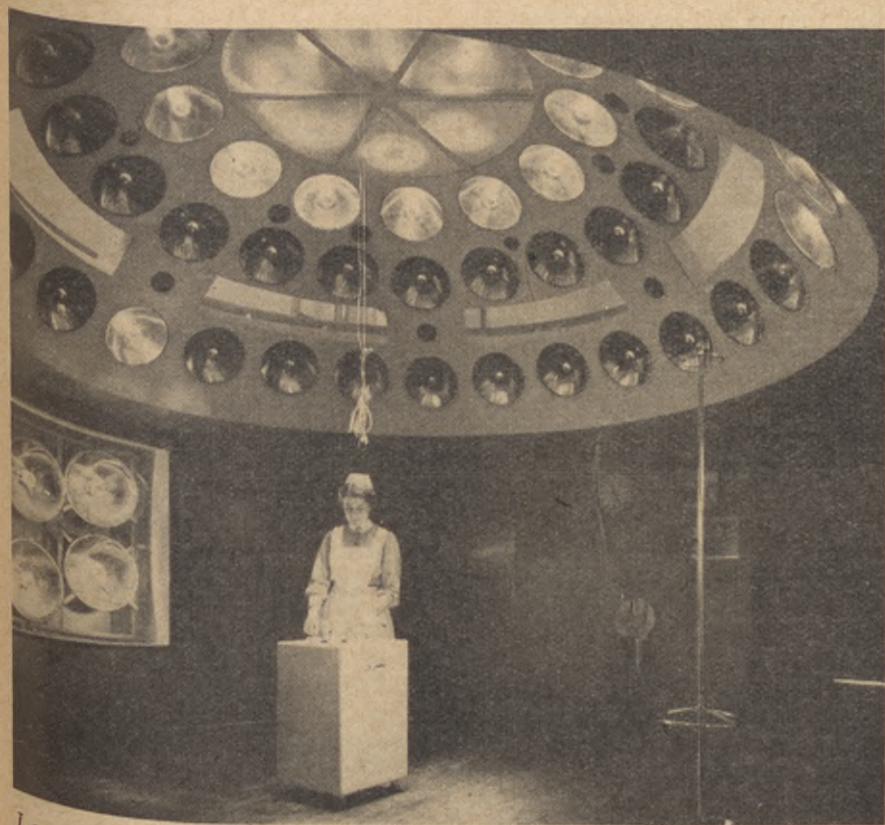
Till varje avdelning hör ett inbjudande och bekvämt möblerat dagrum. För rökande patienter har

man inrett speciella rökrum i varje etage, men i dem är möbleringen mera spartansk, rent av påver. Det är dock inte säkert, att det beror på sparsamhet, kanske är det ett psykologiskt försök att liksom skrämma bort patienterna från rökrummen och rökningen och i stället locka dem till de rökfria och inbjudande dagrummen? Bland patienterna blir det ju också fall av lungkräfta, så rökproblemen har nog en speciell aktualitet för den här kliniken.

Det finns en sak, som förvånar: Alla nymodigheter till trots återfinner man de klassiska ligghallarna för tbc-patienterna. Vågar man kalla det en anakronism? Flera lungspecialister anser ju numera, att ligghallarna representerar en något föråldrad behandlingsmetod. Hallarna är uppförda i sten i de olika våningsplanen och byggda som stora öppna verandor. En åldrig sak i modern utformning.

Omfattande undervisning

Den medicinska undervisningen blir omfattande på den nya kliniken, i synnerhet på dess medicinska avdelning. Bl. a. skall man varje år anordna två kurser i kliniska undersökningsmetoder och två medicinska översiktskurser. Dessutom blir det sex kurser per år i tuberkuloslära. Man skall också lansera s. k. visitrönder, vilket innebär, att kandidater från andra sjukhus gör ett visst antal studiebesök på kliniken.

I en av thoraxklinikens operationssalar har den traditionella operationslampan ersatts med en unik och imponerande "ljusorgel", som fyller hela det kupolformade taket

Miljontals tyskar är tbc-sjuka

Då det andra världskriget gick mot en blodig final fanns i Västtyskland miljoner krigsinvalider, änkor, tuberkulösa och föräldralösa. Till denna väldiga massa av förtvivlade människor sällade sig snart 16.000.000 flyktingar och fördrivna från länderna i öst: Polen, Tjeckoslovakien, Jugoslavien, Ungern, Rumänien.

Svårast hade krigsinvaliderna och de sjuka. Men snart framträdde i Hamburg en organisation, som skulle föra deras talan, Reichsbund. Denna organisation nygrundades i januari 1946 av senator Paul Neumann, f. d. socialsenator i Hamburg. Organisationen grundades ursprungligen i Berlin 1917 men förbjöds av Hitler 1933, då dess medel beslagtogs. Vid nygrundningen samlades i första hand en del äldre medarbetare i den gamla organisationen, och på kort tid var medlemsantalet uppe i 20.000. Detta var den ringa början för en organisation som numera omfattar över 800.000 anslutna medlemmar.

Har 20 representanter i förbundsdagen

Reichsbund skiljer sig från invalidorganisationer i andra länder därigenom att man samlar alla olika invalidgrupper i denna enda organisation. I Reichsbund finns blinda, lungsjuka, krigsinvalider, civilinvalider, döva, stumma etc. Fördelen med denna allomfattande organisation är lätt att förstå, den ger en verklig tyngd åt önskemål och krav på samhällets hjälp och medverkan till att lösa dessa människors problem. Det är också denna allomfattande samling av många invalidgrupper, som gjort det möjligt för Reichsbund att så verksamt bidra till höjningen av sina medlemmars standard och till det sociala reformarbetet i Västtyskland. Organisationen är också företrädd av närmare ett tjugotal medlemmar i den västtyska förbundsdagen, med allt vad det innebär.

Det kan i detta sammanhang nämnas, att man i Västtyskland är i färd med att skapa sociallagar av ett fullkomligt revolutionerande slag, tyskarna är helt enkelt i begrepp att på detta område rycka till sig det initiativ, som de hade under Bis-

ALBERT W. CARLSSON

berättar om den västtyska invalidorganisationen Reichsbund, som nybildades 1946 och nu omfattar 800.000 invalider, lungsjuka, döva och blinda etc. De tbc-sjuka utgör ett stort antal. Miljontals tyskar är nämligen lungsjuka, och enbart 1950 dog nära en halv miljon i tuberkulos. Den siffran är mer än tio gånger så hög som motsvarande för 1939. Reichsbund arbetar intensivt på det socialpolitiska området, och bl. a. bygger man tusentals bostäder åt sjuka och invalider. Organisationens tidning har en upplaga på över 800.000 ex. Reichsbund skall nu sammanslås med ett annat jätteförbund, varigenom man får en organisation med ca två miljoner medlemmar.

marcks tid. Om alla dessa lagar kan träda i kraft i sin planerade form är dock oklart, mycket beror på vad den tyska återuppbyggnaden kommer att kosta och om de ekonomiska förhållandena fortsätter att utveckla sig lika gynnsamt som hittills.

440.000 tbc-döda på ett år

Största medlemsantalet i Reichsbund består av krigsinvalider, där efter följer alla de olika formerna av civilinvalider och pensionärer av olika slag. De tuberkulösa antal i organisationen har inte gått att fastställa, men det är under alla omständigheter mycket betydande. Reichsbund har ägnat denna grupp stort intresse. Orsaken är tuberkulosens väldiga utbredning i Tyskland till skillnad från andra länder. Detta är i sin tur följderna av kriget, som slog sönder kanske 60 procent av landets lägenhetsbestånd, livsmedelsbristen och den väldiga flyktingströmmen, som inte har sin like under någon tid i Europas historia.

Alla dessa faktorer medverkade till att göra tuberkulosen till folkfienden nummer ett i Tyskland under åren närmast efter kriget. I en skrift som gavs ut under Reichsbunds tuberkulosaktion 1951 meddelas några siffror, som ger en skrämmande belysning av efter-

krigstidens förhållanden och tuberkulosens omfattning.

År 1939 räknade man med en dödlighet av 42.000 personer i tuberkulos på en befolkning, som då var nära 70 miljoner. Under krigsåret 1943 hade antalet döda stigit till 75.000 för att sista krigsåret 1945 gå upp till 117.000. Man skulle tro att detta var kulmen — men det var bara början! Sjukdomens verkliga "genombrott" kom 1947, då dödsfallen var 200.000, och då antalet aktiva tuberkulossjuka räknades till 1.000.000! Tuberkulosens toppsiffror noterades i själva verket först 1950, då antalet aktiva sjuka i tuberkulos var 2,2 milj. och dödlighets-siffran sprang upp till 440.000.

Ökad tillgång på bostäder, bättre livsmedelsförsörjning och en energisk aktion mot sjukdomen har sedan fått siffrorna att sjunka, men ännu är tuberkulosen folkfienden nummer ett i Tyskland, med cancer nätt i hämlarna. Numera, 1957, kan cancer möjligen ha gått om tuberkulosen, men ännu så länge är hotet från tuberkulosen mycket allvarligt.

En omfattande skärmbildsundersökning har de senaste åren klarlagt var de svåraste sjukdomshärdarna är att finna, och Reichsbunds tbc-aktion 1951 hade säkerligen en inte oväsentlig andel i att man grep till storsläggan mot tuberkulosen.

Reichsbund bygger bostäder

Reichsbund har genomfört något, som det säkerligen är ensamt om bland invalidorganisationer, nämligen bostadsbyggande. Man började 1949 med att grunda ett särskilt bolag, som skulle bygga bostäder åt invalider. Aktiekapitalet var från början blott 20.000 mark, men trots detta blev framgången stor. Under de år som gått har man redovisat över 5.000 lägenheter till ett värde av omkring 60 milj. mark. För de senaste två åren är inte verksamhetsberättelsen tillgänglig, men sannolikt är man nu redan uppe i 7.000 lägenheter. Vilket värde för de bostadsbehövande detta arbete haft behöver inte påpekas. Att det verkligen inneburit arbete för dem, som stått i ledningen kan inte betvivlas. Lägenheterna som byggts i städerna har varit vanliga våningar,

men på landsbygden och i förstä- derna har man byggt villor för två familjer i varje. Bottenvåningen har disponerats av ägaren själv, och ovanvåningen har uthyrt för att ekonomisera byggnadslånen. Denna idé har varit mycket populär, särskilt som många invalider kunnat inrätta verkstäder i villornas bottenvåningar, eller i vissa fall affärer. Alla kontakter med myndigheterna för anskaffande av byggnadslån, tillstånd och privat- eller byggnadskasselån har också handhåfts av bolaget. Frågan är om inte ett liknande försök skulle vara värt att göra i Sverige.

Någonting för Sverige?

Reichsbund omfattar så många invalidgrupper sades det i början. Men trots detta kan de olika grupperna ägna sig åt sina speciella intressen. Detta sker genom att man har fackgrupper inom organisationen. I Hamburg, för att ta ett exempel, är medlemsantalet i Reichsbund omkring 30.000. Inom denna väldiga medlemsstock finns fackgrupper för blinda, döva, lungsjuka, hjärnskadade etc., som behandlar sina egna problem med mäktigt stöd av Reichsbund. Var för sig skulle de knappast göra sig hörda, men då en miljonorganisation höjer sin röst låter det annorlunda. Med denna tingens ordning kan en grupp människor med särproblem erhålla ett stöd, som den aldrig skulle få om den arbetat för sig själv.

När man tagit del av denna organisation och sett dess framgångar, frågar man sig om det inte vore på tiden att man även i Sverige sloge samman alla de olika invalidgrupperna i en enda.

Egen jättetidskrift

Liksom alla andra organisationer har Reichsbund en tidning, den heter för övrigt Reichsbund och utkommer varje månad i en upplaga på över 800.000 ex. Dessutom håller man sig med en speciell månads- tidskrift för en trängre krets av medarbetare, upplagan på denna är över 10.000 ex. Den förra tidningen för ett mycket kraftfullt språk i socialfrågor, som rör organisationens verksamhet, och i regel har man haft framgång. Den speciella medarbetartidskriften däremot publicerar i regel mest lagar och lagförslag, tolkningar av förordningar och meddelanden om litteratur i olika frågor etc. Tidningen heter Praxis och

Senator Paul Neumann nygrundade Reichsbund efter andra världskrigets slut

anses vara den förnämsta i sitt slag inom tyskspråkigt område. Denna socialpolitiska tidskrift är ju inte enbart en organisationsangelägenhet, alla som är socialvårdstjänstemän eller intresserade av sociala frågor har i tidningen en värdefull hjälp.

När Reichsbund firade tioårsjubileum i Hamburg inströmmade hyllningar från alla håll. Telegram ingick från så prominenta herrar som förbunds-president Heuss, förbundskansler Adenauer och ett flertal ministrar. Det säger sig självt, att alla politiska partier deltog i hyllningskören — det är ju val till förbundsdagen i år. Man hade också all anledning att hylla Reichsbund, arbetet som det utfört är nämligen utan motstycke.

2 milj. medlemmar

Reichsbund är naturligtvis inte enda invalidorganisationen i Tyskland. I södra Västtyskland finns ytterligare en väldig organisation med likartad målsättning. Den är ännu större än Reichsbund och har 1,2 milj. medlemmar, till största delen katoliker. Helt nyligen har det för-

Reichsbunds "firmamärke". "I kärleken till nästan förtär jag mig själv", kallas denna symbol.

resten meddelats, att de båda jätteorganisationerna skall sammanslås på ett eller annat sätt. Den nya organisationen får då över 2 milj. medlemmar.

Förutom de båda jättarna finns det f. n. också en del mindre organisationer, ofta med religiös orientering.

I Östtyskland däremot får ingen invalidorganisation existera. Där tar staten hand om allt i organisationsväg.

● HÄLSOVARDS...

(Forts. fr. sid. 7)

betet var otillfredsställande och klyftorna mellan över- och underordnade var stora. Härtill kom det sämre ekonomiska utbytet av arbetet och de miserabla socialåtgärder, som härskade på den tiden, för att nu inte nämna den långa arbetstiden.

Är aggression och spänning då av ondo? Man kan svara både ja och nej, och detta med stöd av denna bok.

En viss spänning är nödvändig för att något skall bli gjort — utan all spänning intet framåtskridande och knappast något liv. Ty en slapp muskel tål ingen eller föga belastning. Detta gäller även psykiska spänningar. Men aggressionen och spänningen skall bringas under kontroll.

Det kan aldrig vara eftersträvanvärt att bli en tillfredsställd ko, heter det på ett ställe. Redan Stuart Mill påstod på sin tid att det är bättre att vara en otillfredsställd människa än ett tillfredsställt svin — och det hade han rätt i om det senare tillståndet blev alltför markerat. Till tröst för de många neurotikerna, som vi omnämnde i början, kan man kanske säga, att de kanske skulle ha varit något mindre problematiska om de i någon mån mera närmat sig åt svinets håll. Men det är inte säkert att det hade varit lyckligare — varken för dem själva i det långa loppet eller för produktionseffektiviteten.

Men högsta möjliga mänskliga lycka, som går hand i hand med strävandena att så effektivt det gärna är tänkbart öka produktionen på alla områden — det är något som i högsta grad förefaller kunna bidra till att de undervecklade folken skulle kunna bli delaktiga av allt det, som gör livet värt att leva.

Olof Hallsten

Narkotikamissbruk i Stockholm

Stockholm, den lilla storstaden vid sidan om världens allfarväg, kan inte skryta med att ha någon undre värld som ens kan nämnas i samma tidningsspalt som den som existerar i London, Chicago eller Paris. Vi har inga nattklubbar, där internationellt beryktade gangsters med fickorna fulla av sedlar efter det sista rånöverfallet dansar med sköna högbarmade blondiner i väntan på att skotten ska börja smälla. Inga underjordiska hålor, där opiumröken står som en dimma och varifrån någon sludrande narkoman vandrar ut på gatan, där kriget mellan rivaliserande gangsterligor pågår för fullt.

För att vi inte helt ska skämma ut oss gör våra tidningar sitt bästa för att blåsa upp de små sensationer vi har och försöka få det att låta som om de skulle vara något av världsklass.

En och annan bankkupp i bästa chicagostil brukar våra hemmangangsters lyckliggöra nyhetsjournalisterna med några gånger om året, ibland händer det något parisiskt passionsdrama i Bagarmossen eller Vällingby, men annars är det tämligen lugnt.

Pressen överdriver

Någon gång om året seglar en narkotikaaffär upp, det låter spännande, fint och internationellt, och redaktörerna spetsar sina öron och vässar sina pennor. I regel inskränker sig den stora narkotikaaffären till att en smågangster av något slag har blivit haffad av polisen och visat sig ha några fenedrintabletter i byxfickan. Man gör det bästa möjliga av det, anslår det med extrafet rubrikstil, och tryggt folk i medelklassen känner syndens vällustiga rysningar efter ryggraden och talar om tidens fördärv.

Veckopressen, med adress Sveavägen, lägger upp stora text- och bildreportage med väl arrangerade bilder som visar vilket syndens trask som döljer sig bakom de fredliga fasaderna i Klara, Gamla stan och Söder.

"Vet ni något om narkotika" säger redaktören, och i 90 fall på 300 faller den oftast panke skribenten för frestelsen att veta något, eller

ERIK NYHLÉN

berättar om narkotikamissbruket i Stockholm. Missbruk av egentlig narkotika, såsom morfin och kokain, förekommer sällan. För det mesta är det fråga om de mera oskyldiga fenedrinpreparaten, som inte säkert anses vanebildande, men som ändå kan vara farliga, bl. a. därför att de hjälper missbrukaren att ta ut sina sista fysiska och psykiska reservkrafter. Homosexuella män använder sig ibland av narkotika för att göra sina partners beroende av dem. Insmugglad narkotika är ovanlig i Sverige. Preparaten anskaffas nämligen i regel genom läkarrecept och apoteksstöder.

kanske rättare sagt skriva något, för det han skriver är oftast mer än han vet.

"Käre vän, du tar för lätt på saken", sa en riksdagsman som interPELLERAT om ungdomens narkotikamissbruk, när jag i en diskussion ville bagatellisera frågan.

Nog finns det narkotikamissbrukare här i landet även om de är relativt få. Det är i de flesta fall fråga om äldre eller medelålders personer, som lider eller har lidit av någon sjukdom och för värkens skull fått

Aktuellt

någon form av narkotika — t. ex. morfin — som de vant sig vid. Dessa har i regel en eller flera läkare, som mer eller mindre kontinuerligt förser dem med den begärliga varan. Tidvis ligger de inne på avvänjningskurer, men någon riktigt effektiv hjälp för dessa beklagansvärda människor tycks inte finnas, utan de är snart nere i träsket igen. Denna last är tämligen dyrbar och därför begränsad till de högre socialskikten i samhället.

Narkotika och homosex

Det kan hända, och har hänt, att en och annan äventyrlig yngling fått smak på narkotika under en utlandsvistelse och sedan fortsatt i

den mån det gått, sedan han återbördats till fadershuset.

I en del homosexuella kretsar tycks det förekomma vissa arter av narkotika, oftast i syfte att döva de eventuella betänkligheter, som en av parterna kan ha mot denna form av umgänge. Det har hänt att homosexuella individer medvetet gått in för att göra ynglingar, som de haft kontakt med, till narkomaner för att därmed stärka sitt inflytande över dem. En gång för några år sedan blev jag genom väggen på ett lyhört skumraskhotell i Gamla stan vittne till en sådan historia. Min granne, känd som en illuster skumraskfigur med homosexuella tendenser, fick en kväll besök av en yngling, som han tidigare haft intima kontakter med men tydligen tröttnat på. Ynglingen grät som ett barn för att få en, om jag inte missar mig, morfinspruta, men min granne intog en moralisk attityd och vägrade honom det. När den stackars ynglingen blev desperat och började skrika, blev han helt resolut utkastad. Sådant torde höra till undantagen, men att det förekommer är skrämmande nog.

Ingen smuggling

Hur får då dessa personer tag i narkotika, frågar man sig. Någon betydande smuggling av narkotika till Sverige kan man inte tala om, det mesta som finns på den illegala marknaden har kommit till genom stöder på apotek eller genom helt legala läkarrecept. Dels förekommer det, att sjuka personer mot rundliga honorar delar med sig, dels att någon läkare på dekadansen står till tjänst med recept. Dessutom tycks narkomanerna vara utrustade med ett sjätte sinne, när det gäller att finna tillsynes oskyldiga mediciner med inslag av narkotika. Medicinalstyrelsen håller dock ett vakande öga på medicinmarknaden, och så fort en medicin tenderar att få en misstänkt popularitet, inträder en skärpning av receptkontrollen.

Jäktet skapar tablettomani

Vi har här i Sverige en tämligen utbredd tablettomani som är besläktad med narkomani. Vi åter lassvis med lugnande och smärtstillande

medel, både receptbelagda och receptfria — till de mera populära hör s. k. starka huvudvärkspulver — och enligt rapporter från läkare och medicinalstyrelsen tenderar denna konsumtion att öka. Orsaken torde vara den allmänna rotlöshet och det jäkt, som den moderna människan lever i och som skapar farliga neurer.

Sniffning av eter

Hur står det till med den mycket omskrivna skolungdomsnarkomanin, som häromåret föranledde en interpellation i riksdagen? Existerar den, och har den i så fall den omfattning, som en hel del människor förefaller att tro. Den tycks fördela sig på två huvudarter: "sniffning" och "knarkning". Den enligt min mening farligaste arten, sniffning, tycks vara mycket populär hos några litterärt intresserade ungdomsgrupper, som frekventerar en del småkaféer på Östermalm och i Gamla stan. Det tillgår på det sättet, att de anskaffar en flaska eter eller thinner, samlas hos någon som har egen lägenhet eller föräldrafritt, håller ut vätskan på en trasa, håller den för näsan och andas in. Sniffaren uppnår då en stunds sällhetstillstånd, ser underbara syner och får, enligt vad han själv uppger, en helt annan verklighetsuppfattning, ett slags djupare inblick i tillvarons innersta väsen.

Detta med annan verklighetsuppfattning och tillvarons innersta vä-

Apoteken för en mångfald olika narkotikapreparat. Sympametin, fenopromin, psykoton och leodrin — vilka finns med på bilden — är samtliga "fenedrinbetonade"

sen hör mest hemma i en del moderna konst- och litteraturteoretiska resonemang och betraktas naturligtvis som något sjusärdeles fint. Resultatet av det hela blir i regel en kraftig baksmälla, och vore det inte för att man till varje pris vill vara med i gänget, där snacket ofta rör sig om de märkvärdiga upplevelser man haft under ruset, så avstode man gärna.

Farligheten med missbruk av dessa kemikalier ligger mest i att de har en skadlig inverkan på hjär-

tat — de kan vara livsfarliga för individer med svagt hjärta — och kärlsystemet, och att de hos en del personer med svaga spärrar utlöser en latent sinnessjukdom. En ung akademiker från en norrlandsstad kom med i ett sådant sniffargång och upplevde underbara ting, men när han började uppleva detsamma utan kemikalier, var han mogen för sinnessjukhuset. En ung lovande konstnär fick efter ett halvårs intensivt sniffande läggas in på sjukhus för svårt hjärtfel. Exemplet kan mångfaldigas, men detta får vara nog för att i någon mån bevisa att sniffandet inte är en helt ofarlig sysselsättning.

Fenedrin på gott och ont

Sedan kommer knarkandet. Med "knark" menar man i regel något fenoprominpreparat (fenedrin) och de är enligt min erfarenhet på både gott och ont. Fenoprominets förnämsta egenskap är att det hindrar folk från att somna. Det kom till Sverige någon gång i början av 40-talet. Under beredskapen användes det vid några tillfällen i experiment-syfte som stimulans åt tröttkörda soldater, och det visade sig, att dessa efter långa, tröttande dagsmarscher glömde både trötthet och skavsår och greps av en ovanlig aktivitet. Det blev ett frälsningsmedel för alla av naturen energifattiga och för överansträngda, hårt arbetande ämbetsmän, skådespelare, författa-

(Forts. sid. 22)

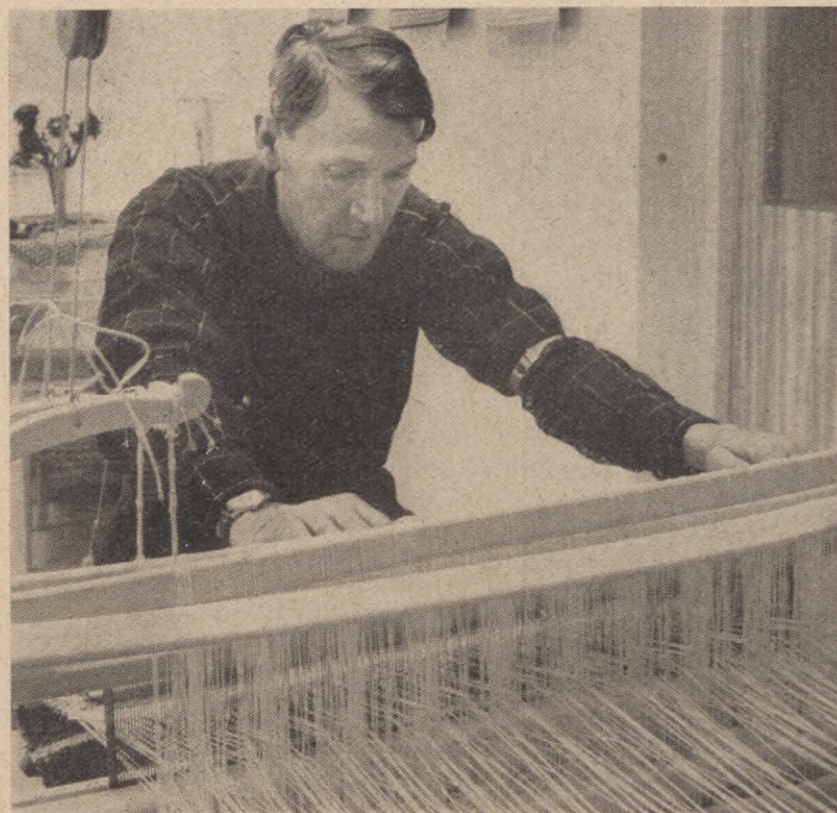

På kaféer i bl. a. Klara och Gamla stan samlas "knarkgängen", där de fenedrinliknande tablettorna ibland sköljs ned med öl

TV och egen telefon på ålderdomshem

Äkta par på Stadshagsgården kan få bo i dubletter. Alla pensionärerna får inreda sina rum med egna möbler, och de som vill kan också installera egen telefon på rummet. Till varje rum hör även en högtalare, som är ansluten till en central radioanläggning. Arbetsterapiavdelningen löser många samsättningsproblem. På bilden under jobbar Oscar Eriksson vid vävstolen.

Till hemmet hör ett kafé — en samlingsplats, som givetvis är mycket uppskattad.

Stadshagsgårdens ålderdomshem heter Stockholms nyaste och modernaste ålderdomshem. Det invigdes i september i fjol och ligger vid Kungsholmskanalen. Det har kostat ca 6 miljoner kronor. Hemmet rymmer såväl vårdavdelning för sjuka som egentlig ålderdomshemsavdelning.

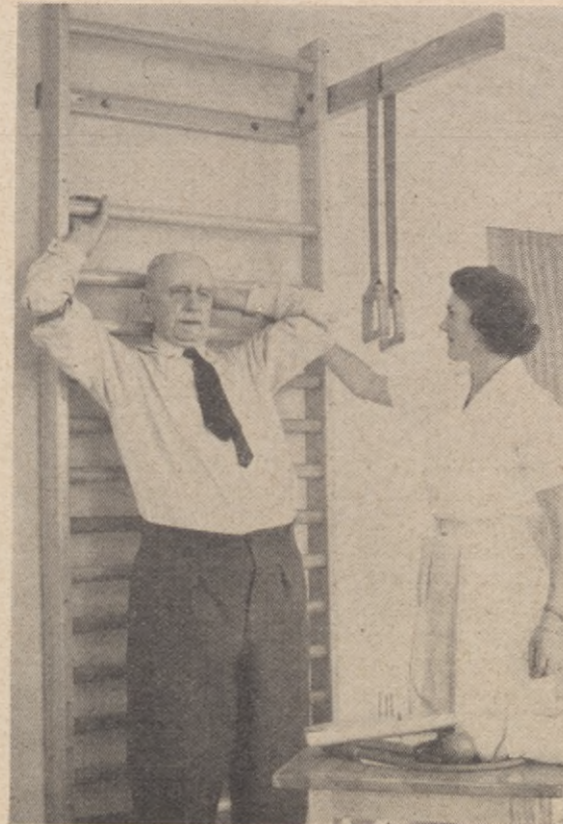
Den nyare avdelningen — där värdstaben består av sju sjuksköterskor — har plats för 74 vårdtagare. Alla bor i enkelrum — ja, med undantag förstås för äkta makar, som kan få dubletter.

De gamla får inreda sina rum med egna möbler — det är bara sängarna, som måste vara hemmets. I varje rum finns en radio, dvs. högtalare, anslutna till en central radioanläggning, som "förerar" både riksprogrammet och program 2. De, som så önskar, får också installera egen telefon på rummet. Varje våning har egen matsal och eget trivsamt dagrum med bl. a. ett kaffeparat. I bottenvåningen ligger ett kafé.

Till hemmet hör en välutrustad terapiavdelning, som har en heltidsanställd arbetsterapeut. Det finns också en delvis anställd sjukgymnast med egna lokaler.

Stadshagsgårdens ålderdomshem har ingenting gemensamt med de otrivsamma och föräldrade hem, som fortfarande lever kvar lite varstans. Nej, det presenterar det bästa, det humanaste och modernaste åldersvård.

Redaktör: ÅKE ROOS
Fotograf: KARL HERNRIED

Många äldre behöver sjukgymnastik. Här är det pensionären Halldin, som får instruktioner av sjukgymnasten, frk Ann-Marit Tjörne. T.h. Stadshagsgårdens exteriör. Hemmet är inrymt i ett modernt höghus på Kungsholmen.

I varje våning ligger ett dagrum, och i varje dagrum finns en TV-mottagare. Modernare samlings-salar kan man knappast tänka sig.

Bli människan fullkomligare?

Hur skall det gå med människan? Utvecklas hon hän mot allt större fysisk och psykisk fullkomlighet? Kommer jorden att kunna föda henne? Får hon större hjärna, färre tänder och atrofierad muskulatur — eller blir i stället hjärnan förkrummat och tänder och muskler överutvecklade? Kommer hon att kunna behärska de allt mer invecklade tekniska anordningarna? Är frihet från fruktan möjlig att uppnå?

Dessa och ett otal andra liknande frågor har ställts av filosofer, tekniker, politiker etc. sedan århundraden. Somliga har sett övervägande optimistiskt på framtiden, medan andra förfallit till den nattsvartaste pessimism.

Till de förra hörde på sin tid den amerikanske fysiologiprofessorn William J. McGee. I en tidningsartikel daterad november 1900 skriver han bl. a. följande:

"Framtidens människosläkte kommer att å hjärnans vägnar bli långt bättre utrustat än vårt, ty själsförmögenheterna befinner sig på ständigt framåtstående. Likaså utvecklas handens färdighet märkbart. Den civiliserade människans hand är långt högre utvecklad än vildens, liksom hennes nervsystem är fullkomligare än dennes. Handens utveckling synes hålla jämna steg med hjärnans.

Framtidsmänniskan kommer att uppfinna och skapa ännu ej ens anade ting. Det talade och skrivna språket blir enklare och fullkomligare än vårt nuvarande, vars brister sedan länge har insetts. Ett stort steg framåt tas även den dag då den typografiska sättningsmetoden blir utbytt mot en automatisk och arbetsbesparande sådan. Språket kommer sannolikt att bli sådant, att man med en kort term kan distinkt uttrycka en viss idé. Man kommer att tala, skriva och tänka fortare. Måhända kommer man rentav att kunna tala lika fort som man tänker, ehuru detta i dag förefaller ofattbart. — — — Tankebesparande maskiner kommer att befria framtidsmänniskan från en stor del av det tankearbete, med vilket vi nu är upptagna. *Allt matematiskt arbete kan på mekanisk väg utföras och den sålunda besparade tankekraften användas för andra ändamål.*"

Den optimistiske och onekligen framsynte professorn var vidare övertygad om att det mänskliga ögat skulle få större synvidd och att hennes luktsinne skulle utvecklas enormt — "men", tillägger han slutligen, "ju högre människan utvecklas, desto större blir hennes känslighet för själslig smärta. Med den tilltagande förfiningen och känsligheten ökas antalet av grader mellan ytterlig smärta och ytterlig glädje. Men på samma sätt som med t. ex. temperaturen kommer framtidsmänniskan att kunna skydda sig för smärtan, och hennes känsla av glädje kommer att tilltaga och känslan av smärta att avtaga."

Bilar, flygmaskiner och andra "s. k. kraftbesparande apparater" tror professorn inte kommer att försvaga människorna i kroppsligt hänseende. Alla människor kommer, tror han, att genom sport och fritidssysselsättningar av olika slag få användning för den energi, som

genom de arbetsbesparande maskinerna magasineras.

Professor Gee var vidare alldeles övertygad om att livslängden avsevärt skulle ökas och att alla smittosamma sjukdomar småningom skulle komma att bli helt utrotade.

Kvinnan högre utvecklad än mannen

En kollega till William Gee, dr Alfred Russel Wallace, var i stort sett inne på samma tankegångar, men underströk ännu kraftigare sin tro på själslivets utveckling och förfining. "När det mänskliga förnuftet kommer till sin rätt", skriver han, "skall släktet leva i en harmoni, om vilken stora andar redan drömt och drömmar, och på grund av den ökade känsligheten för psykiska förnimmelser blir kommunikationsmöjligheterna själar emellan oerhört underlättade."

Den engelska sexualforskaren och kvinnopsykologen Havelock Ellis höll vid samma tidpunkt före, att kvinnan stod på ett högre utvecklingsstadium än mannen och att dennes utveckling följde kvinnans. Framtidens man skulle således, trodde Ellis, komma att sakna skägg och ha finare och sprödare lemmar.

I samma riktning spekulerade även tysken Ernst Haeckel, som dessutom var övertygad om att vi alla skulle få färre tänder och att lilltan helt skulle försvinna.

Kemisterna befrias från svält

Sedan dessa tankar sattes på pränt har vi upplevt historiens två största och mest fruktansvärda krig och hamnat i vad vi kallar den kärnfysiska och elektroniska eran. Tekniken har kommit att få så stort inflytande på vårt livsmönster att när någonting nytt blir bekantgjort så blir vi förvånade om det inte snabbt — eller låt oss säga per omgående — leder till en påtaglig realitet. Man tar den tekniska vetenskapens under i våra dagar för givna, och det är till och med svårt för oss att kasta våra blickar mot den tid då de antingen inte existerade alls eller just befann sig i vardande.

Nuet blir alltmer hektiskt — och vad allt innehåller inte framtiden! Elektroniska sagoapparaturer skall

Harry Martinson anser, att det finns "mycket vänligt" i den moderna tekniken

Radioaktiviteten i olika former får med all säkerhet stor betydelse för människans framtid. Bilden visar en indisk forskare, som blandar radioaktiv fosfor med mylla, för att studera fosfors rörelser i olika växter.

revolutionera allt, möjliggöra allt. Kärnfysiken skall ge oss oanade energimängder, kemisterna skall befria oss från svält, sjukdomarna skall utrotas av skickliga läkare etc. Tänk bara, jublas det, vad moderna elektronhjärnor kan åstadkomma. Vilka fantastiska prestationer utförde inte den enstaka räkneroboten "Eniac". På 102 timmar utförde den, till i första hand atomklyvares och militärens ovärderliga nytta och "glädje", vad som annars skulle tagit ca 150 år att räkna ut för en skicklig matematiker.

Nyttan måste vägas mot faran

Detta och liknande fakta hindrar dock inte den berömde amerikanske matematikprofessorn Norbert Wiener från att i den västtyska tidskriften "Der Spiegel" uttrycka sig synnerligen pessimistiskt beträffande den kommande utvecklingen. Vad han bland annat fruktar är elektronhjärnans militära utnyttjande.

Lägger man härtill kärnfysikers och genetikers farhågor för framtiden, så vill det sannerligen till att optimisterna har både en stark tro och en välutvecklad terminologi till förfogande för sin argumentation.

I boken "Sverige inför atomåldern" skriver professor Gert Bonnier:

"Om ingenting åtgöres måste man räkna med att framtidens människosläkte kommer att bestå av många sjuka och ett antal läkare som antagligen blir för litet för de sjukas vård. Från genetisk synpunkt är framtiden i vårt våld, och vårt moraliska ansvar måste vara lika stort vare sig det gäller våra egna barn som utsätts för riskerna eller det gäller människosläktets flertal sekler efter oss. Vi kan naturligtvis inte avstå från användning av joniserande strålning i tekniskt och medicinskt syfte. Men man måste försöka väga den omedelbara nyttan mot den framtida faran. Och framför allt måste man, så långt det över huvud taget går, söka undvika att könskörtlarna hos personer som ännu kan få barn blir utsatta för strålning. — — — De aktuella problemen är oerhört många och fler kommer till under forskningens gång, varför väldiga forskningsuppgifter ligger framför oss. I dessa för de framtida släktena så avgörande och viktiga forskningar måste alla kulturländer deltaga."

Att väga den omedelbara nyttan

mot den framtida faran var det alltså.

Optimisterna på den elektroniska fronten säger, att om den första industriella revolutionen degraderade människan till en maskindel, så skall den andra revolutionen — alltså den som redan påbörjats — frigöra henne från maskinen helt och hållet.

Men även här gäller det ju att väga nuets nytta och framtidens fara mot varandra.

"Andliga kriser väntar"

Naturligtvis behövs det intelligent planering, en ständig känsla av ansvar hos industriledare och arbetare, inom regering och skolväsen osv., om allt skall bli till något som tangerar det bästa och finaste i våra drömmar och visioner. Men människan är en svårtämjd varelse med ett vilddjur djupast inom sig. Det har bl. a. Dostojevskij konstaterat. Och vår egen Harry Martinson har gjort det.

För att inte alldeles beröva den inledningsvis citerade sekelskiftesprofessorn William McGees optimistiska förutsägelser deras charm, kan det f. ö. kanske vara lämpligt att som avslutning på denna artikel ta ett citat av just Martinson, vars mäktiga diktsamling "Aniara" var förra årets stora litterära händelse här i landet. Martinson skriver alltså (dock inte i "Aniara", utan i en tidningsartikel):

"Det finns mycket vänlighet hos tekniken och dess tjänare och mycket som är värt att besjunga om man håller sig till den ljusa sidan.

Men vår plikt just nu är att våga se det mörka, att göra oss förtrogn också med den mörka fantasins bilder av undergångens moln. Den vanmakt som vi förnekar men ändå är inne i med halva vårt väsen är i grunden ett tecken på vakenhet, på förmåga att djupt registrera och därmed få andlig livsduglighet.

De som inte alls känner den, de har heller ingenting väsentligt registrerat.

Vad vi kan hoppas på i framtiden är sådana kriser som inte kan lösas med materiella medel.

Stora och genomgripande andliga kriser väntar världen. Och världen kommer att behöva dem."

Detta nu alldeles oavsett hur det kommer att gå med våra tänder och tår.

Sture Wahlström

KVÄLL PÅ JORDEN

Novell av

NILS-ERIC BJÖRSSON

Kyrkklockans gula fullmåne glodde ner på stan.

Genom de folktomma gatorna svepte en snål och kylig vind.

Så att Hempa blev tvungen att dra halsduken tätare kring halsen. Så att kragen på den vita skjortan och den nyinköpta slipsen inte syntes. Men det gjorde inget. Det var i alla fall inga tjejer ute.

— I måndags var vi på Saga och i tisdags på Rödan och i går på Grand, sa Slofox. Vi skulle ha väntat med en film. Nu har vi inget att göra om kvällarna resten av veckan. Bara tre biografer. Trist stad.

— Ja, här blir man inte gammal, sa Hempa.

— Nej, akta dej för det, sa Slofox.

Och Arthur instämde med att spotta föraktfullt.

— Vi sticker ner på fiket, föreslog Hempa. Och spisar nära plattor. Här kan vi inte gå till sjuföreställningen är slut.

— Det gör vi, sa Slofox. Tur att fiket finns. Annars hade vi inte nånstans att ta vägen i den här vissna stan.

— Bara våren kommer, sa Arthur och fick nåt avlägset i ögonen. Då sticker jag till sjöss.

— Jag ska börja köra hårt med fotbollsträningen nu, sa Hempa. Lirar nog för nån annan klubb nästa säsong. I nån större stad.

— Samma här, sa Slofox. Jag pyser också snart från den här hålan. Bara korrespondenskursen blir klar ska jag söka jobb nån annanstans.

Dom stannade utanför Röda Kvarn och tittade på bilderna.

— Dom snackade för mycket i filmen, sa Hempa. Det skulle ha vatt mer handling. Och inte ett mord när det hette att det var en deckarfilm. Sabla båg.

— Undrar om det är några skapliga tjejer där inne, sa Slofox och tände en cigarett. Vi gör välan en ronda förbi när sjuan har slutat.

Sen svängde dom in på Bagaregatan och gick in på kaféet. Slofox

Arthur stack neråt Teaterparken...

hade cigarettens lite vårdslöst hängande i mungipan. Precis som Humphrey Bogart.

Det satt inte många där inne. Bara nära grabbar i ett hörn som Arthur och Slofox nickade åt. Hempa morsade inte. Han såg bara överlägset rakt fram och rörde sej på ett överdrivet självmedvetet sätt. Grabbarna där borta tillhörde ju konkurrentklubben.

Slofox kastade en hastig blick in i inre rummet. Där satt ett par tjejer och rökte och bladdrade i nära veckotidningar med filmstjärnor och noveller med lyckligt slut.

— Bara femton bast, sa Slofox åt dom andra och ryckte på axlarna. Inget att snacka med. Jag har inte barnasinet på mej i kväll.

Dom slog sej ner vid ett bord och beställde in det vanliga: kaffe och

nåra wienerbröd. Satt och lyssnade ett tag till jazzskivorna från radiogrammofonen och kommenterade dom. Sen tog Hempa opp Idrottsbladet ur fickan och började läsa med näsan över kaffekoppen. Arthur letade reda på ett seriemagasin på tidningsbordet. Slofox satt och funderade över vad han skulle köpa sej, när han fick avlöning. En ny hatt eller bruna mockaskor?

— Grabbar, det snöar ute, sa Arthur plötsligt om en stund.

Dom andra såg ut genom fönstret.

— Fint, sa Slofox. Det är lika bra att det kommer lite snö när det i alla fall är buskallt ute. Skulle vara kul om det ville bli en riktigt vinter i år.

Hempa såg begrundande ut. — Nån bandy blir det inte för min del, sa han; såg vintern enbart

ur sitt eget intresseperspektiv. Jag ska bara gå in för fotbollsträningen inomhus. Så jag är i kanonform när serien sätter igång, förstår ni. Tänker göra praktmatcher, särskilt på bortaplan. Ni vet hur det gick för Sotarn. Han gjorde en finfin match oppe i Stockholm. Veckan efter hade en förening där oppe värvat honom. Dom ordnade både ett bra jobb och en lägenhet åt honom för att han gick över till dom. Hyfsat, va. Så jag ska börja köra hårt som sagt va. Kan nog bli bättre än Sotarn till och med. Han hade inget vidare krut i skorna. Så nästa år sitter man nog inte här. Då är man nog nån annanstans. Och har lite mer pengar att röra sej med och en egen lya.

— Ja, när våren kommer sticker jag till sjöss, sa Arthur igen. Den här gången ska det bli av. Här kan man inte gå och tråkas ihjäl. Tänker ta hyra på nån båt som går på Sydamerika eller i den stilen. Det blir nåt annat än att gå i den här hålan. Tänk, vad mycket man kommer att få se. En massa städer och länder. Snygga brudar och — ja, om bara våren vore här.

— Nästa vecka skriver jag till Brevskolan, sa Slofox. Och anmäler mej. Säg i prospektet att man kunde läsa in realexamen på ett och ett halvt år. Skulle tro att jag kan göra det på ett. Om jag håller mej inne varenda kväll. Så det blir inte så många kvällar till vi är tillsammans, gubbar. Sen när saken är biffad och jag fått ett fint betyg, ska jag söka jobb i nån skaplig stad. Tjänä dubbelt mot här.

Dom stannade till vid torget och pratade någon minut.

— Ja, inte jag heller kommer att bli så synlig om kvällarna hädanefter, sa Hempa. Det blir nog träning nästan varje kväll.

Arthur sa ingenting. Han visste inte vad han skulle säga om sina kvällar.

Hempa och Slofox mottog hans tystnad i den saken med en lite viktig min.

Sen satt dom och pratade om sina planer så dom glömde bort tiden. Så när dom kom ut på gatan hade niobion redan börjat och publiken från sjuföreställningen gått hem.

— Men det var nog just inte nära tjejer på stan, tröstade sej Slofox. Torsdag är ingen vidare biokväll.

— Det blåser rakt igenom en, sa Hempa och drog halsduken tätare kring halsen.

— Det var inte mycket snö som föll, sa Arthur.

— Nej, sa Slofox. Vad ska vi hitta på att göra, grabbar, tycker ni?

— Jag tror jag går hem och knyter mej, sa Hempa. Här kan man inte gå.

— Ja, det är nog det enda raka, sa Arthur. Trist stad. Tur att man snart är härifrån.

— Just det, sa Slofox.

Dom gjorde sällskap opp till torget. Stod där nån minut och pratade. Sen gick dom åt varsitt håll.

Det där snacket om sjön har jag hört från Arthur i flera år nu, tänkte Hempa där han gick den ödsliga Storgatan hemåt. Inte kommer han att få ta hyra nån gång. Det vet han välän lika bra som vi. För han klarar aldrig läkarundersökningen. Han har ju hjärtfel. Jag kommer välän ihåg hur det var i plugget. Han var befriad från gymnasiktimmarna... Det är synd om en. Att behöva stå i sin morsas godis-kiosk när han tycker så mycket om sjön.

Inte kommer Hempa att bli nån fotbollstjärna inte, tänkte Slofox och svängde in på S:t Annegatan. Han skulle kunna lira lika bra som han fantiserar. Hörde av nära grabbar i Hempas klubb, att han saknar förutsättningar. Dom trodde att han säkert skulle bli petad till våren. Kan inte vara nåt kul för honom att bara få lira i reservlaget...

Arthur stack neråt Teaterparken. Nu kunde han lika gärna avlösa morsan i kiosken och ta hand om stängningen klockan 10. Jaså, Slofox ska börja plugga, tänkte han. Hur många gånger har han egentligen inte tänkt göra det. Det där börjar man kunna nu. Det blir inget av med det den här gången heller. Den saken är klar. Inte har han nån energi att sitta inne om kvällarna och läsa. Så honom kommer man allt att träffa på stan i fortsättningen också. Han har lika lite fart och gnista i sej som en slowfoxtakt på en bit. Kul namn han har.

Nåra stjärnor som en stund tittat fram på himlen stoppades hastigt undan i snömolnens grå säckar. Snart virvlade snön omkring som en häftig käringträta.

Men kyrkklockans gula fullmåne lyste som alltid ner på stan.

Illustrator:
GÖSTA KRILAND

Det satt ett par småjäntor i det inre rummet och bläddrade i veckotidningarna.

TEGELTAKET

Novell av WILLY WALFRIDSSON

Johanssons kom till bygden en septemberdag. Ett stillsamt par, som gick omkring och tittade på det öde Vindfallet och for sin kos lika stilla som de kommit. Folk undrade om de verkligen ämnade bosätta sig på torpet, som var magert och låg illa till, och det ämnade de tydligen. Skomakarn, som bodde granne med Vindfallet, hade nyfiket hört sig för med det främmande paret och de hade bekräftat att de spekulerade på stället. Johanssons spekulerade på Vindfallet — haha. Torpet födde inte ens ett ogift par. Och Johanssons hade fem barn efter vad skomakarn tagit reda på.

— Stackars folk, sa man i bygden. De begriper inte vad de ger sej in i. Och man ojade sig storligen över dessa oförståndiga människor som trodde att Vindfallet skulle kunna dra försorg om sju personer.

En dag flyttade Johanssons till torpet. Johansson hade hästskjuts från gården där han varit statare och satt stolt som en kung på vagnen. Hustrun satt bredvid honom och såg lika lycklig ut som han. Bak i vagnen tittade de fem barnen, som var i åldern ett till sju år, fram med nyfikna och förväntansfulla ögon.

Johanssons bohag var ringa och torftigt efter vad skomakarn, som höll ett öga på flyttlasset, kunde berätta. Men Johanssons såg lyckliga ut när de bar in de simpla möblerna. Stugan hade små fönster och kammarn och köket var mörka och dystra. Tegarna hade länge legat i lägervall. Lagårn var i någorlunda skick frånsett halmtaket, som var i det närmaste uppruttet.

Skomakarn kilade över till den nye grannen då denne stod och synade lagårn.

— Hå, det ordnar nog opp sej, sa Johansson när skomakarn menade att lagårdstaket måste läggas om. I år har jag inte råd, men ett kommande år, sa han och log.

— Och tegarna ligger för fädot, sa skomakarn, dom ger ingenting.

Johansson log igen och sa: — Hå, det ordnar nog opp sej.

Askarn slog ned i lagårn, och den gick inte att rädda

— Hå, det ordnar nog opp sej, började folket i bygden säga. Därvid tänkte de på Johanssons. Hå, det ordnar nog opp sej. Det svaret hade Johansson alltid när någon beklagade honom som hamnat på det magra Vindfallet. Det ordnar nog opp sej, sa även hustrun och samma svar fick man från barnen. Johanssons på Vindfallstorpet var i sanning en underlig familj.

Här gick alla andra och klagade och gav sig och kunde aldrig få nog av varken det ena eller andra. Men från Johanssons hette det alltid. Hå, det ordnar nog opp sej.

För övrigt hade man inget annat att säga om familjen än att den var skötsam och tystlåten. Johansson började redan veckan efter inflyttningen som dagsverkare och hustrun gick också i gårdarna, tvättade och skurade och slet med vad hon kunde få för händer. Barnen plockade lingon, som de sålde i handelsboden. Alltid blev det någon slant, men armodet var ofta stort på tor-

pet, även om det hette: Hå, det ordnar nog opp sej.

Första våren plogade Johansson upp de igenvuxna tegarna och skaffade en ko. Familjen fick sätta sig i skuld för plöjningen och koköpet. Men hur strålade den likväl inte när säden började spira och kon gick och betade i torphagen. Frampå sommarn köpte Vindfallsfolket halm och Johansson la nytt tak på lagårn. Allt ordnar nog opp sej, det syns ju, sa Johansson och hustrun när de stod och gladdes åt det nylagda lagårdstaket.

Emellertid föreföll det som om fattigdomen ämnade dröja kvar på Vindfallet. Första årsskörden slog fel och kon "kastade" vid kalvningen. Johansson stod bredvid hustrun och båda log sina hoppfulla leenden — även när de frampå senvintern måste riva halmen ur det nylagda lagårdstaket och skära upp den till hackelse åt kon. Allt ordnar

sej nog, sa de och hoppades på bättre tider. Och barnen stod omkring dem i en ring och nickade med mor och far.

— Allt ordnar nog opp sej och blir bättre ett kommande år.

Johansson köpte långhalm frampå försommarn och Vindfallslagårn fick halmtak igen. Ånyo spirade säden över tegarna och ånyo kom en höst, som gav ringa skörd. Även denna senvinter måste Johanssons fodra upp lagårdtaket. Och så blev det år efter år. Varje sommar lades nytt tak på lagårn och varje vår strök taket med som kofoder.

Höstarna kom med nya magra skördar — otur med djuren hade man också. Kon mjölkade uselt och de få hönsen hörde inte till den högvärpande sorten. Stugan var dragig och kall och barnen ofta sjuka. Vindfallshustrun vissnade. Hon kunde vara några och trettio år, men började redan se gammal ut.

Hon var ständigt borta i gårdarna och hemmasysslorna fick hon sköta under senkvällarna. Fotogenlampan släcktes aldrig förrän sent i Vindfallsköket under vintrarna och under vårarna, och somrarna såg man Vindfallshustrun ständigt pysslande med än det ena och än det andra i sena kvällar och tidiga otter.

— Hå, det ordnar sej alltid, log hon när man frågade hur hon orkade med.

Johansson släpade och slet och började bli åldrad som hustrun. Hur står du ut? undrade folk och rådde honom att sälja Vindfallet. Sälja Vindfallet? Aldrig i livet. Johanssons var skuldsatta över öronen och ingen inom bygden hade ens tillnärmelsevis familjens bekymmer. Men ingen var förtröstansfull som Johanssons eller hade deras tillitsfullhet när de kom med sina svar som blivit ett ordspråk vida omkring.

— Hå, det ordnar sej alltid och blir bättre ett kommande år.

— Det ordnar sej alltid, sa barnen som ständigt fick vara ensamma om dagarna. Det blir snart bättre, sa de och log som mor och far.

För Vindfallsfolket blir det aldrig bättre, sa folk och nog måste det vara fel på den familjen. Skomakarn, närmaste grannen, skakade på huvudet när han berättade för kunderna om de underliga Johanssons. Skomakarn stod sig tämligen gott, men var alltid missnöjd och avundsam mot dem, som hade det ännu bättre ställt. Sådana var de flesta inom bygden. Visst kunde man stundom medge att man långt ifrån led någon nöd utan tvärtom hade ganska goda dagar. Fast den och den har det mycket, mycket bättre, sa man. Varför har vi det inte som den

och den? tänkte man och avunden lyste ur ögon och ord.

— Johanssons har det förstås långt sämre än oss, tänkte eller sa man kanske sedan. Därvid log man ett litet menande leende. Jämföra sig med Johanssons? Haha...

Johansson fick det bara hårdare allt efter som åren gick. När familjen suttit på Vindfallet i sex år hade den inte kommit längre än då den flyttade in på torpet, snarare tvärtom. Visserligen började barnen växa till och snart skulle äldstdottern, trettonåringen, kunnat ge sig ut i vallhjonstjänst. Men tösen var sjuklig och klen. Dessutom behövdes hon hemma för att se till minstsyskonen medan modern var borta på dagsverken. Vindfallsfolket tycktes inte ens kunna se fram mot att barnen skulle flyga ur boet och själva kunna tjäna sitt bröd.

— Hå, det ordnar sej nog och blir bättre ett kommande år, sa de lika fullt och log mot varandra.

En ovädersnatt, familjens sjätte sommar på Vindfallet, slog åskan ner i lagårn. Johansson lyckades få ut kon och hönsen och grisen men den som vanligt sommartid taklösa lagårn gick inte att rädda. Johanssons stod och huttrade ute på tunet i det hållande regnet och såg ännu en olycka falla över torpet. Folk, som lockats tillstädes av branden upptäckte för en gång skull tårar i Johanssons och makans ögon. I förtid åldrade med sorgtunga ögon stod de och stirrade stelt framför sig.

Plötsligt lyste ett leende över Johanssons ansikte och han trevade efter hustruns hand.

— Alltid ordnar det opp sej och blir bättre, sa han. Vindfallet får ny lagård... med tegeltak. Tegeltak ska det vara... som på en herrskapslagård. Det du... ett kommande år...

— Tegeltak, upprepade hustrun och log som vid en sagolik dröm. Visst ordnar det opp sej och blir bättre. Tegeltak på lagårn sa du? Tänk...

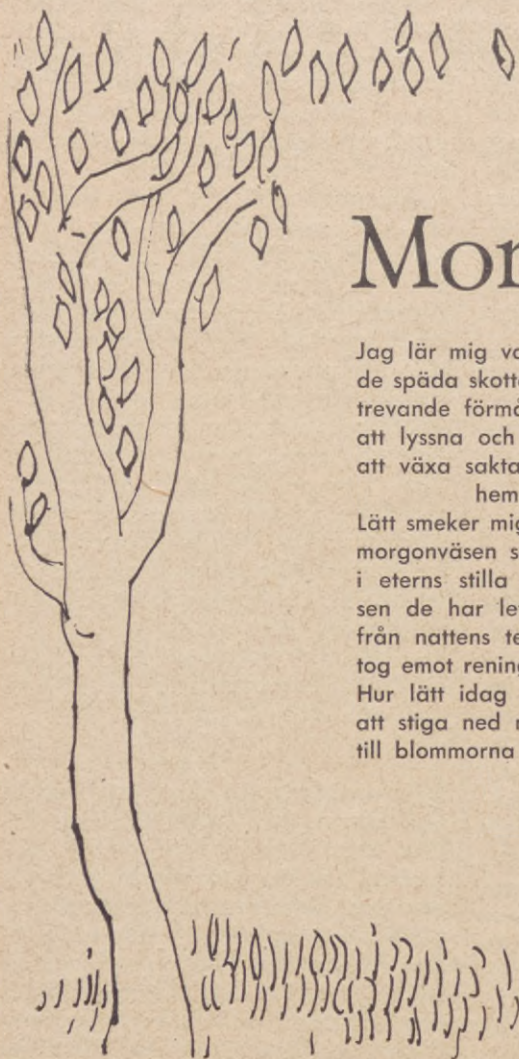
— Johanssons är inte som vanliga människor, tänkte folket som kommit tillstädes. Det hörs att de inte är. Vad de nu kan ha för fel.

Men barnen som stod och huttrade i ring omkring föräldrarna log. Och aldrig hade mor och far synt dem så vackra som denna natt.

Ill.: Majken Banner-Wahlgren

En dag flyttade Johanssons till torpet. Johansson hade hästskjuts från gården, där han varit statare.

Morgon

Jag lär mig varsamhet,
de späda skottens oskuldsfulla
trevande förmåga
att lyssna och förnimma,
att växa sakta in i morgonljusets
hemlighet.

Lätt smeker mig till avsked
morgonväsen som försvinner
i eternas stilla blå
sen de har lett mig över tröskeln
från nattens tempel där jag nyss
tog emot reningen ur salighetens källa.
Hur lätt idag att vakna,
att stiga ned med solens strålar
till blommorna på ängen.

Erwin Gripenberg

● NARKOTIKA ...

(Forts. fr. sid. 13)

re, studenter och liknande kategorier.

Medlet har utan tvivel sina goda sidor, men ingenting är fullkomligt här i världen, inte heller fenoprominet. Det dröjde inte länge förrän nackdelarna trädde i dagen. Då en människa är trött, bör hon enligt naturens lag sova, men fenoprominet jagar bort trötthetskänslorna. Ett tillfälligt bruk av preparatet har ingen skadlig verkan, men för överambitiösa arbetsdårar och professionella nattsuddare blev det faktiskt farligt. Fenoprominet ökar inte kroppens resurser, men det ökar individens förmåga att ta ut dem till det yttersta. Sedan finns det ingenting kvar, och tiden är inne för sambrott och sjukhusvård.

En överdosering av fenopromin

gör även individen en smula exalterad och "snacksalig", dessutom påstår de lärde, att det verkar nedsettande på omdömet. Fenoprominet är hämningsupplösande, vilket kan vara en välsignelse för de försagda men en förbannelse för dem som väl behöver de små hämningar de har kvar.

Inte vanebildande

Preparatet var från början receptfritt, sedan blev det receptbelagt och under de senaste åren har det blivit strängt receptbelagt. Läkarna är oeniga om farlighetsgraden, och inom den internationella narkotikakommissionen har man inte uppnått enighet om det skall räknas till narkotika eller inte. Ett av de förnämsta kännetecknen på narkotika är att det verkar vanebildande, men fenoprominpreparaten anses inte ha denna verkan.

Den svenska medicinalstyrelsen ser dock ganska strängt på läkare, som är alltför generösa med fenodrintrecepten. Under de senaste åren har många läkare fått sin rätt att utskrivna dyliga recept indragen, och en del har fått varning. Detta har gjort preparatet svåråtkomligt och därför till en begärlig vara på svarta börsen. På kaféerna i Gamla stan, Klara och Östermalm är dagens tablettnotering 1: 50 à 2:— per tablett. Det finns faktiskt folk, även om de inte är många, som försörjer sig på att anskaffa och distribuera fenodrintabletter, och de sista årens narkotikaskandal har grundat sig på att polisen lyckats haffa någon "knarkförsäljare".

Det förbjudnas lockelse

Fenopromin är ett bra preparat, som kan vara till stor nytta om det handhas med omdöme, men är som

(Forts. nästa sida)

FRÅGOR? OCH SVAR

På denna spalt är läsekretsen välkommen med frågor rörande socialpolitik, tuberkulosproblem och socialmedicin i allmänhet. Även andra frågor, som bedöms ha ett allmänt intresse, kan beredas plats.

Frågorna besvaras samtidigt som de publiceras av red. eller utomstående fackmän på resp. områden.

Kan socialhjälp återkrävas?

En person, som då var sjuk och arbetsförmögen, fick i slutet av 1956 socialhjälp. I år har han genom ett oväntat arv plötsligt råkat i goda ekonomiska omständigheter. Jag undrar nu om socialbyrån kan återkräva de pengar, som den betalat ut i understöd åt honom.

Och hur skulle det förhålla sig, om hjälpen lämnats i januari och februari 1957 i stället för i fjol?

Sanatoriepatient

*

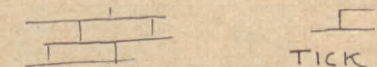
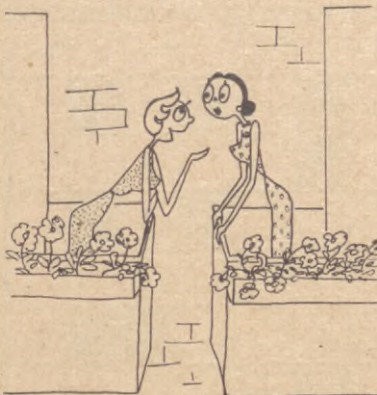
All socialhjälp, som lämnats före den 1 januari 1957 — dvs. fattigvård, som det då hette — kan teoretiskt sett återkrävas. Den gamla fattigvårdslagen gällde fram till denna dag, och den har fortfarande giltighet i fråga om återbetalning av hjälp, som en gång lämnats enligt denna lag.

Med den socialhjälp, som utgivits efter den 1 januari 1957 förhåller det sig däremot annorlunda, för denna dag trädde den nya socialhjälpslagen i kraft. Enligt denna kan s. k. obligatorisk socialhjälp i princip inte återkrävas, hur förmögen vederbörande än råkar bli. Det finns emellertid vissa undantag från huvudregeln, men de är inte av någon större betydelse. Det viktigaste undantaget avser sådan hjälp, som lämnats såsom förskott på folkpension eller liknande.

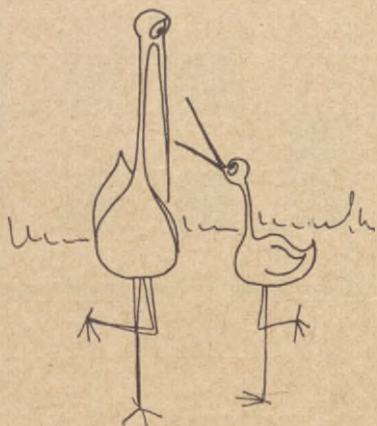
S. k. frivillig socialhjälp enligt den nya lagens paragraf 13 kan dock fortfarande återkrävas, under förutsättning, att mottagaren av hjälpen fyllt 16 år vid hjälptillfället.

Påpekas bör, att socialnämnderna har befogenhet att "meddela eftergift från er-

TICK-SKRATT

— Tänk att fru Johansson fått sin åttonde!
— Ja, vilket födgeni!

— Mamma, jag vill inte bli stork när jag blir stor, för det verkar så jobbigt.

— Tänk bara, mamma fick tre barn innan hon begrep, att det var pappa som var storken.

sättningskyldigheten". En f. d. hjälptagare, som krävs på återbetalning, bör alltså vädja till vederbörande socialnämnd om befrielse från återbetalningen.

Red.

Lungbe och hyresskydd

Vore tacksam, om jag kunde få svar på följande fråga angående hyresskyddet enligt hyresregleringslagen.

Kan en hyresvärd säga upp en hyresgäst bara för att denne blir lungsjuk och få uppsägningen godkänd av hyresnämnden? Värden har inte oberopat något annat skäl än hyresgästens sjukdom.

Hyresgäst i Hedemora

*

Uppsägningen bör omedelbart överklagas hos hyresnämnden. Det förefaller otroligt, att nämnden skulle godkänna en uppsägning med den enda motiveringen, att hyresgästen blivit lungsjuk. Skulle nämnden mot all förmodan göra detta, finns det all anledning att överklaga beslutet hos hyresrådet, som förvisso kommer att undanröja nämndens beslut och ogiltigförklara uppsägningen.

Red.

● NARKOTIKA...

(Forts. fr. föreg. sida)

all annan medicin förkastligt, om det brukas till överdrift. Det är synd att en del läkare visar så påtagligt dåligt omdöme, när det gäller personer som de skriver ut det till. Det gör, att rampljuset i otillbörlig grad kommit att riktas mot detta i och för sig oförargliga medel, vilket gör det svårare för läkarna själva och svårare för de personer, som av olika anledningar verkligen behöver det.

Ungdomen på kaféerna behöver det inte, de kan utan att kulturen därav lider några större förluster gå hem och lägga sig. Men det har det förbjudnas lockelse — det är så hemskt spännande att vara narkoman, alldeles som i London, Paris och de andra storstäderna. En vanlig Bill blir en Marihuanacigarrett, en knark blir som morfin eller kokain. Olle, Kalle och Nisse, som känner någon snäll gammal doktor, blir spännande smugglare av internationell klass med farliga underjordiska förbindelser, alldeles som i böckerna och på filmen. Dessutom är det inte alltid så roligt att vara ung.

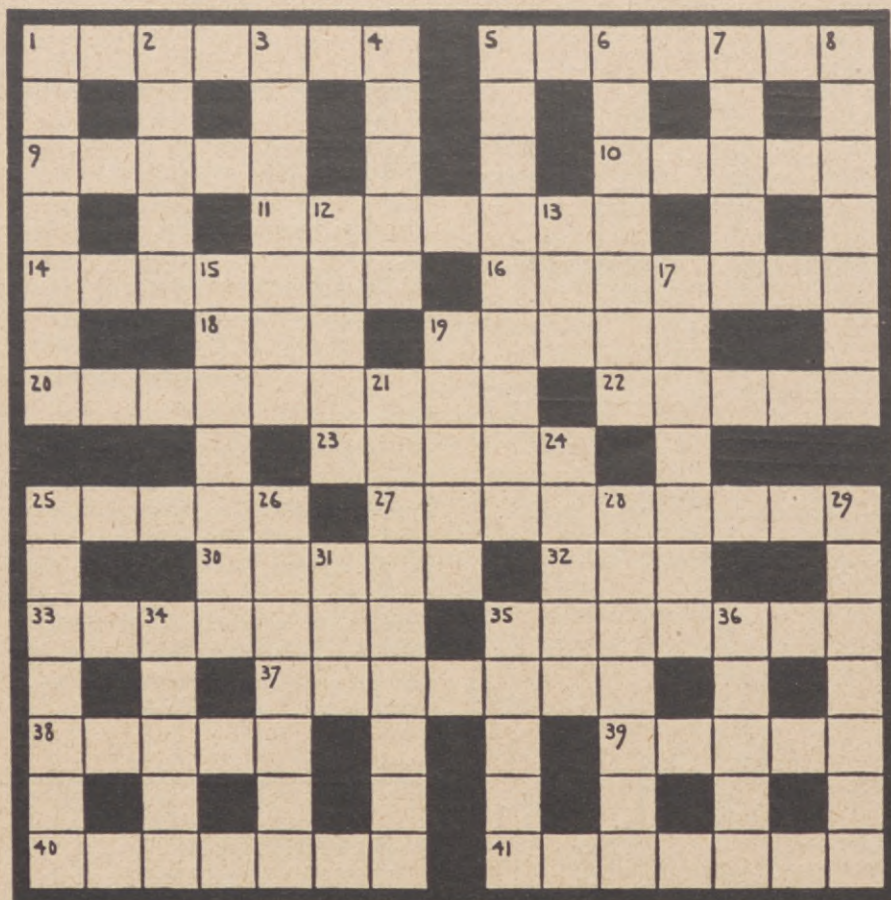
KORSORD nr 5

● TOLSTOJ DEN ...
(Forts. fr. sid. 7)

USA, och Jules Verne i Tjeckoslovakien, Italien och Jugoslavien samt även i Sovjet, om man ser bort från inhemska författare. Sovjet står överst på listan med det största antalet gjorda översättningar — största delen av dem dock till något av landets egna språk — i allt 4.282 boktitlar. Därefter kommer Tyskland med 2.056, Tjeckoslovakien med 1.478, Frankrike med 1.424, Japan med 1.203, Italien med 1.118 och Holland med 1.104.

Betraktar man översättningarna ur synpunkten litteraturtyp leder Japan på den filosofiska litteraturens område, USA på den religiösa och Japan när det gäller vetenskap. Detektivromaner är de mest översatta böckerna om man tar hela översättningslitteraturen över en kam och bland författarna i denna genre är Agatha Christie den mest populära. Den mest översatta kvinnliga författaren är Pearl Buck.

UNESCO:s förteckning heter Index translationum.

Namn o. titel:

Adress: Postadr.:

VÅGRÅTA ORD

1. I hast beviljad permission på livstid. (7)
5. Tysk brio. (7)
9. Klämtare. (5)
10. Vad en smörgåsnisse är. (5)
11. Är klockan som man har i plånboken. (7)
14. Överdrivet att tala om, när bara två tre kommer. (7)
16. Tanke som kan bli pengar. (7)
18. Användes vid vrickning. (3)
19. Vill damerna vara i det längsta. (5)
20. I visst slags dans. (9)
22. Troja. (5)
23. Halvö i Asien. (5)
25. Dånar i Klarakvarteret. (5)
27. En husets ringa tjänare. (9)
30. Gott att ha ett namn som är. (5)
32. Kanske en dubblett. (3)
33. Land. (7)
35. Det andra 35. (7)
37. Om ni är det, så behöver ni nog ett par glas. (7)
38. Detta är litet, detta är stort. (5)
39. Eufemism för stöld ur grannes vedbod. (5)
40. Herr Toffelmans fru är en sådan kvinna. (7)
41. En tillbakasatt i sagan. (7)

LODRÅTA ORD

1. Sjukdom som Akademiens ordlista inte vill stava med ch. (7)
2. Får unge som inte är snäll. (5)
3. Fästning på bergets topp. (7)
4. Här bär det lodrätt ner. (5)
5. 43. (9)
6. Spetsen sitter vackert. (7)
7. Sker i den biologiska kampen för tillvaron. (5)
8. » — ». (7)
12. En ståthållare som börjar billigt. (5)
13. Lever på våra breddgrader mest bakom galler. (3)
15. Inte rapp. (7)
17. Brukar inte saknas på dukat bord. (7)
19. Fordom inte säker för rövare. (5)
21. Andlig indisk makt. (9)
24. Ett inte ovanligt hotellnamn. (5)
25. Ett otyg i foten. (7)
26. Friherrinnan rymde med förvaltaren. (7)
28. Inföding i München. (7)
29. Det finns många sådana torn i Italien. (7)
31. Har Sverige mer än till husbehov. (3)
34. Har språkman sinne för. (5)
35. Ögla, vret och relativt begrepp. (5)
36. Livets strid. (5)

Tävlingsregler

Lösningar till korsord nr 5 skall vara Status' redaktion, Postbox 4149, Stockholm, tillhanda senast den 5 juli 1957. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 5". Glöm ej att tydligt ange namn och adress! Två priser, ett på tio och ett på fem kronor utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i augustinumret 1957.

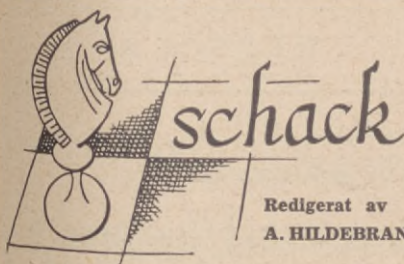
Lösning till korsord nr 3

VAGRÄTT: 1. Andakt. 4. Rökare. 7. Veto. 10. Puritan. 12. Kalv. 14. Utåt. 15. Indian. 17. Anekdot. 19. Törne. 22. Öva. 24. Vips. 25. Tullfri. 28. Epålett. 29. Iris. 30. Fru. 31. Eugen. 33. Gliring. 36. Getöga. 38. Atom. 40. Sken. 41. Degkula. 43. Ilar. 44. Urskog. 45. Ystkar.

LODRÄTT: 1. Absurt. 2. Depå. 3. Tvi. 4. Rondo. 5. Koka. 6. Envisa. 8. Etikett. 9. Tand. 11. Utanpå. 13. Anhörig. 16. Italien. 18. Nesligt. 20. Över. 21. Ripunge. 23. Vise. 26. Utdraga. 27. Frugal. 30. Farstu. 32. Nummer. 34. Lödig. 35. Igel. 37. Enok. 39. Tack. 42. Kry.

PRISTAGARE: 1:a pris à 10 kr: Werner Andersson, Almbyallén 36, Örebro. 2:a pris à 5 kr: Helmi Högsten, Klostergatan 31, Örebro.

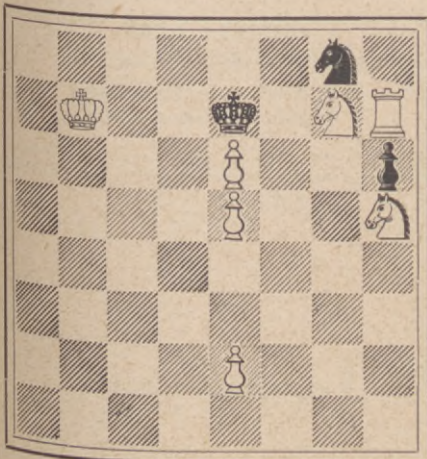
Redaktionen ansvarar ej för insända manuskript, teckningar och foton, som ej beställts. För inköp av material etc. träffas redaktören måndagar och fredagar.

Redigerat av
A. HILDEBRAND

PROBLEM

av S. V. Krishnan
Indian Chess Bulletin 1957.

Matt i 2 drag.

Ovanstående uppgift kan i ordets rätta bemärkelse kallas för det "indiska problemet", ty som vi ser är dess författare en indier. Lösningen bör inte vålla några större svårigheter, men likväl är inledningsdraget ganska välmaskerat. (Lösning på sid. 4.)

De Lungsjukas Riksförbunds lokalföreningar

kallas härmed till förbundets XIV kongress
som avhålls å Hotell Malmen, Stockholm, den 28—30 juli 1957.

Representationsrätt innefattande rösträtt har varje lokal-förening för ett fullmaktsförsett ombud.

Mindre lokalföreningar inom samma distrikt
kunna utse gemensamt ombud.

EN NYBAKAD STORMÄSTARE

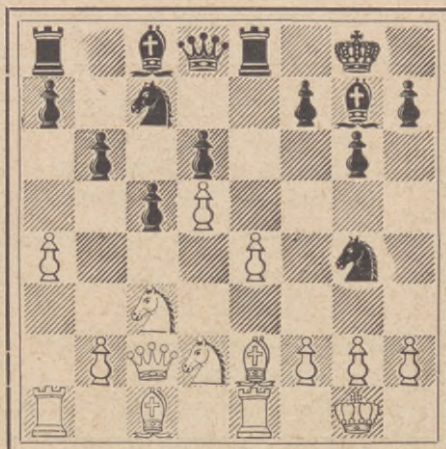
I årets Sovjetmästerskap, som spelades för någon månad sedan, utgick som segrare den 20-årige rigastudenten Mihail Thal. Han distanserade bl. a. 8 stormästare och slog av dessa Bronstein, Taimanov, Keres och Petrosian! Segern i detta mästerskap, som med rätta anses vara en av världens främsta tävlingar, inbragte den unge segraren titeln "internationell stormästare i schack".

Nedan ger vi ett litet smakprov på denne ynglings ypperliga kombinationskonst. Partiet spelades i ovannämnda turnering och motståndaren var Grusiens främste spelare. För att spara utrymme återger vi de 13 första och teoretiska dragen i kort notation.

Vit: Gurgenidze
Svart: Thal

1. d4, Sf6. 2. c4, c5. 3. d5, e6. 4. Sc3, e×d5. 5. c×d5, d6. 6. Sf3, g6. 7. e4, Lg7. 8. Le2, 0—0. 9. 0—0, Te8. 10. Sd2, Sa6. 11. Te1, Sc7. 12. a4, b6. 13. Dc2, Sg4 varefter följande ställning uppkom:

Thal

Gurgenidze

Vit drog nu det till synes naturliga:

14. h2—h3? — —

som vit vederlade på följande eleganta sätt:

14. — — Sg4×f2!
15. Kg1×f2 Dd8—h4†
16. Kf2—f1 Lg7—d4
17. Sc3—d1 Dh4×h3!!

Detta hade svart förbisett. Svarts angrepp är nu ohejdbart och dessutom har svart två bönder för den offrade pjäsen. Spelet fortsatte med:

18. Le2—f3 Dh3—h2
19. Sd1—e3 f7—f5
20. Sd2—c4 f5×e4
21. Lf3×e4 Lc8—a6
22. Le4—f3 Te8—e5
23. Lc1—d2 Ta8—e8
24. Ta1—a3 Sc7×d5
25. Lf3×d5† Te5×d5
26. Kf1—e2 Ld4×e3
27. Ta3×e3 La6×c4†

och vit gav upp.

Så spelar alltså en 20-årig stormästare!

Betald

Annonsplats

Säg JA till
direktköp
från WISKADALS
FABRIK

Beställ i dag
den stora
300-sidiga
fyndkatalogen.

100.000-tals andra köper redan med extra vinst direkt från Wiskadals Fabrik. Ni kan också få mycket mer för pengarna när Ni köper till Er själv, familjen eller hemmet. Skriv i dag till Wiskadals Fabrik och rekvirera den stora fyndkatalogen — för våren 1957. 10.000-tals praktiska kvalitetsartiklar att välja bland!

**AB WISKADALS
FABRIK**

Egen stor
fabrikation
ger bottenpriser

Borås

FYNDKATALOGEN med många färgsidor

Sänd kostnadsfritt Eder värk och sommarkatalog 1957.

OBS! Landets förmånligaste rabatter o. samkopsrabatter.

Namn R.N. 1957

Adress

Postadress

LIMHAMN

Limhamns Ångtvättinrättning

V. Ansgarigatan 12
Tel. 515 33
LIMHAMN

MALMÖ

Fråga alltid efter S:T KNUTS
Vatten och Läskedrycker
S:T KNUTS VATTENFABRIK
Malmö — Telefon 211 80

ALLT i pappersbranschen
billigast från
Skånska Papperscentralen AB.
S:a Promenaden 39 A
Tel. 718 30 — Växel

Fredrik Nyström AB

Tel. 705 40
MALMÖ

Kaffe — Konserver

Specerier — Frukter

Konfektyrer

NORRKÖPING

Gummicentralen

Stockholmsvägen 22—26
Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30

Utför alla slags reparationer
Försäljning av nya ringar

STOCKHOLM

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördäm-
ningsmattor, cisterner, sand- och
torkgaltar säljas.

Koksgrytor, Järnbalkar och Plåt

A. JÖNSSON & Co
Timmermansgatan 47 — Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

Vid behov av: Papperspåsar, Om-
slagspapper och Bindgarn m. m. vänd
Eder med förtroende till

AB. CARL O. PALMGREN
— PÅSFABRIK & TRYCKERI —

Luntmakaregatan 79 - STOCKHOLM
Tel. 30 40 50 - 30 08 04 - 30 88 50

Husmödrar! Lakan - 6:90

Blekt slitstark väv. Tät och jämn. 140×240
cm med 6 cm fäll. 6:90. 150×250 cm linneb.
8 cm fäll. 9:90. 10 lakan fraktfritt. Provköp!
Returrätt.

MARGARETAS HEMSÖMNAD, TABY. S.

UPPSALA

allt i virke
allt i byggnadsmaterial från

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

länets ledande bränsleleverantör i
ved - kol - koks - briketter

UPPSALA LÄNS
SKOGSÄGAREFÖRENING
Huvudkontor Svartbäcksgatan 2
Uppsala. Tel. växel 395 90

GYNNA
SVENSK
INDUSTRI

Aktiebolaget
Slipmaterial — Naxos
Västervik

En läkemedelsindustri på frammarsch...

medel mot tuberkulos

PAS
Tibinide
Nupasal

vitaminpreparat

Multiplex
Decamin
ABCDin m.fl.

järnpreparat

Guttafer
Di-Ferrosan
Ferro-B m.fl.

Ferrosans verksamhet bygger på mångårig erfarenhet och givande samarbete med svensk medicinsk forskning.

Ferrosans forskning och produktion är huvudsakligen inriktad på vidstående läkemedelsgrupper.

FERROSAN

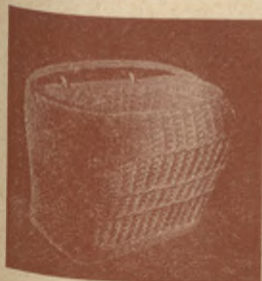
MALMÖ

ARBETSGLÄDJE

Uppmått och färdigförpackat material för flättningsarbeten av olika slag såsom kakfat, serveringsbrickor, blomkorgar m. m. Populära och låtsålda modeller, begärliga på den öppna marknaden!

Rekvirera fullständig katalog!

Vårt arbetsmaterial tillverkas och förpackas av sjuka och partiellt arbetsföra vid Arbetsträningsskolan vid Värnhems Vårdhem i Malmö. Vi vänder oss till sjukhus och vårdanstalter för att i samarbete med arbetsterapien ge sysselsättning åt sjuka och partiellt arbetsföra.

Två exempel ur vår katalog

HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9, Malmö

Tel. 163 94

Arbetslokaler: Värnhems Vårdhem, Malmö

RÖD- SPRITEN

måste vara med, när det stuvas in för en längre eller kortare färd.

Skaffa Er ett punkerkök och Ni är ifrån alla bekymmer med bränslen, som medföra os och lukt

SOLSTICKAN

HJÄLP BARNEN
TILL *kälsa*
KÖP SOLSTICKAN